

LETNIK XXXIV, ŠTEVILKA 3/2018

NOVA GLASILO
FILATELISTIČNE
ZVEZE SLOVENIJE
FILATELIJA

ISSN 1408-0303

V tej številki si lahko preberete:

Igor Pirc

Sto let prvih slovenskih poštних znamk
Verigarjev – ne zamudite priložnosti! 4

Igor Pirc

Obiščite razstavo Alpe Jadran Filatelija
Varaždin 2018! 7

Veselko Guštin, Bojan Kranjc

Pisemski poštni promet med Kraljevino
Italijo, Državo SHS in Kraljevino SHS
od konca 1. svetovne vojne do konca
leta 1930 8

Peter Suhadolc

Delo Komisije za izdajo poštних
vrednotnic Pošte Slovenije 15

Boštjan Petauer

Čudoviti svet maksimum kart (II.) 18

Alojz Tomc

Fiskalna filatelija - 2. del 22

Boštjan Petauer

Rekonstrukcija prodajne pole znamke
Velike Britanije iz leta 1858 za en peni -
številka plošče 91 30

Veselko Guštin

Zgodba o pismu - 6 32

Boštjan Petauer

Visoki zaščitniki filatelije 34

Boštjan Petauer

Panjska končnica
s poštним motivom 35

Veni Ferant

Svetovna razstava v Pragi 36

Bojan Bračič

Kongres FEPA 2018 v Pragi 40

Veselko Guštin

Mladinski filatelistični krožki 42

Igor Pirc

Novosti in nove pridobitve
knjižnice dr. Antona Lavriča
- pomlad-poletje 2018 47

NOVA GLASILO
FILATELISTIČNE
ZVEZE SLOVENIJE
FILATELIJA

„Za bogatitev in širjenje filatelističnega znanja.“

NOVA FILATELIJA

Glasilo Filatelistične zveze Slovenije

Filatelistična zveza Slovenije (FZS) je registrirana v Ljubljani kot neprofitna organizacija zveze filatelističnih društev v Sloveniji. FZS je članica Mednarodne filatelistične zveze (Federation International de Philatelie - FIP) in Združenja evropskih filatelističnih zvez (Federation Of European Philatelic Associations - FEPA).

Za izdajatelja:
Peter Suhadolc, predsednik FZS.

Uredniški odbor

Glavni in odgovorni urednik:
Veni Ferant
e-naslov: veni.ferant@gmail.com

Člani uredniškega odbora:
Bojan Bračič, Veselko Guštin, Igor Pirc, Alojz Tomc.

Ponatis člankov z navedbo avtorja je dovoljen samo s pisnim soglasjem uredništva.

Fotografija na ovitku:
Ovitek letošnjega Zbornika mednarodnega simpozija ob 100. obletnici Verigarjev - prvih slovenskih znamk. Več si lahko preberete na straneh 4-6.

Oblikovanje in priprava za tisk: Veni Ferant.

Tisk: Tiskarna Koštomaj, Celje. September 2018.

Naklada: 850 izvodov.

Naslov uredništva: Filatelistična zveza Slovenije,
p.p. 1584, 1001 Ljubljana.
<http://www.fzs.si>

ISSN 1408-0303

Cena: 2 €, za tujino 3 €.

Člani FZS prejemajo glasilo brezplačno.

NOVA FILATELIJA

GLASILO FILATELISTIČNE ZVEZE SLOVENIJE

LETNIK XXXIV

ŠTEVILKA 3/2018

Beseda urednika

Spoštovani bralci revije Nova filatelija!

Pestri filatelistični dnevi so za nami, še več jih je pred nami. Tukaj mislim predvsem na vse dogodke, ki so povezani z jubilejem naših Verigarjev. Že ptiči na strehah čivkajo o tem, pa tudi v naši reviji smo veliko prostora namenili temu visokemu jubileju. Pa se mi zdi, da gre to nekaterim bolj mimo ušes kot v ušesa. Zakaj? Ko smo pričeli z akcijo, da bi izdali zanimiv stenski koledar na témo Verigarjev, smo se obrnili na vsa društva upajoč, da bo vsak član naročil koledar zase. In smo upali zama. Od preko 700 članov je koledar naročilo le 488. Malo ali veliko? Sedaj pa, ko je koledar razprodan v nakladi 1600 izvodov, so se nekateri pričeli prebujati, a žal prepozno. Koledarjev ni več na zalogi in tisti srečneži, ki so si ga nabavili, bodo lahko uživali ob pogledu na odlično oblikovan in uporaben stenski koledar.

Sedaj je pred nami nov velik izziv. Pripravljamo namreč dvodnevni simpozij o Verigarjih. Sliši se zelo učeno, čeprav je namenjeno vsem zbiralcem teh zanimivih slovenskih znamk. Na koncu pa bo vsak udeleženeec, ki bo plačal udeležbo na tem simpoziju, prejel v roke knjigo na 280 straneh, ki naj ne bi manjkala na knjižnih policah nobenega zbiralca teh malih dragocenosti, prvih slovenskih znamk.

Ste razmišljali, da bi se udeležili tega zanimivega predavanja in druženja in na tak način podprli ves trud in napore, ki jih v ta projekt vlaga ekipa FZS? Ste pripravljeni žrtvovati nekaj časa in denarja samo za to, da naš trud ne bo zama?

Če ste ljubitelj Verigarjev in vas še kaj zanima o njih, potem vsekakor morate priti na to verigarsko druženje, ki bo praznik slovenske filatelije!

Vaš urednik Veni Ferant

veni.ferant@gmail.com

100 LET VERIGARJEV – PRVIH SLOVENSkih POŠTNIH ZNAMK

MEDNARODNI SIMPOZIJ, LJUBLJANA, 12.–14. OKTOBER 2018

Igor Pirc

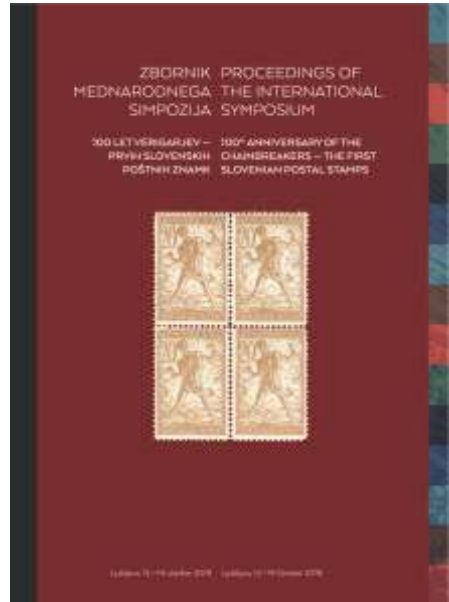
Sto let prvih slovenskih poštних znamk Verigarjev – ne zamudite priložnosti!

Želite kaj več vedeti o njih – v kakšnem prelomnem zgodovinskem času za Slovence so nastajali, kdo je bil slikar, ki je narisal slavnega sužnja, ki trga verige, kakšne tiskarske posebnosti jih odlikujejo (tiskarske pole, papirji, barve, zobčanja, tipične napake), dopisnice, kolki, poštna uporaba in še marsikaj.

Udeležite se predavanj o Verigarjih, ki bodo potekala v **petek, 12. oktobra** popoldne in v **soboto, 13. oktobra 2018 v Muzeju novejše zgodovine** v Ljubljani. Vse o njih in še več vam bodo predstavili domači in tuji raziskovalci in zbiravci Verigarjev, poleg tega pa boste kot udeleženec prejeli tudi Zbornik simpozija na 280 straneh s preko tristo barvnimi slikami.

Prijavite se na e-naslov
ipirc711@gmail.com

Cena za udeležbo vključno z napitki
in Zbornikom je samo 37 €.

Prijavnica

Registration Form

Anmeldeformular

Prijavljam se za simpozij Verigarji 100/I register for the Chainbreakers 100 Symposium/Melde mich zum Symposion Verigarji 100

12.–14. 10. 2018, Ljubljana, Muzej novejše zgodovine Slovenije, Celovška 23, 1000 Ljubljana

Podpisani/Name _____

Naslov/Address/Adresse _____

e-naslov/e-Address/e-Adresse _____

Datum – Podpis/Date – Signature/Datum – Unterschrift _____

Prijave pošljite prosim na naslov/Please send the registration form to/Anmeldungen bitte einsenden an:

Igor Pirc, Ptujška 23, SI-1000 Ljubljana / ipirc711@gmail.com

Kotizacija v višini 37 € pokriva udeležbo na simpoziju, osvežilne napitke in Zbornik simpozija.

The participation fee of 37 € covers the entrance to the symposium, refreshments during the event and the Proceedings of the Symposium
Partizipation in der Höhe von 37 € bedeckt Teilnahme am Symposion, Erfrischungsgetränke und die Publikation der Beiträge

**100 LET VERIGARJEV
PRVIH SLOVENSkih
POŠTNIH ZNAMK**

MEDNARODNI SIMPOZIJ,
L J U B L J A N A,
12.–14. OKTOBER 2018

**FILATELISTIČNA
ZVEZA
SLOVENIJE**
SLOVENIAN
PHILATELIC
ASSOCIATION

PROGRAM

Petek/Friday – 12. 10. 2018

15.00	Svečano odprtje simpozija/Opening of the Symposium/Eröffnung des Symposions
15.15.–16.00	Mag. Marko Štepec – predavanje v slovenščini/In Slovenian Ko se je spreminjal svet – ob stoletnici znamke z motivom verigarja When the World Changed – The Centenary of the Chainbreaker Stamps
16.00–16.40	Sasa Bučan – predavanje v slovenščini/In Slovenian Slikar/Painter Ivan Vavpotič
16.40–17.10	Andy Waters – Presentation in English/v angleščini Adhesive Revenue Stamps Contemporaneous with the First Chainbreaker Issues Kolki v obdobju Verigarjev
17.10–17.40	Dr. Helmut Kobelbauer – Vorstellung auf Deutsch/v nemščini Zusammendrucke bei den slowenischen Freimarken 1919 und 1920 Sotiski slovenskih rednih znamk iz leta 1919 in 1920
Ob 18.30	Sprejem v Mestni hiši/Reception in the City Hall

Sobota/Saturday – 13. 10. 2018

9.00–9.40	Vid Žiberna – predavanje v slovenščini/In Slovenian Tipi obrazcev in logika zapisov, žigov in drugih označb na verigarskih čekovnih nakaznicah in verigarskih plačilnih nakaznicah Types of Forms and the Logic of the Inscriptions, Postmarks and Other Marks on Chainbreaker Cheque Orders and Payment Orders
9.40–10.20	Tomaž Artel – predavanje v slovenščini/In Slovenian Paketne pristojbine v domačem prometu za Slovenijo, Hrvaško in Bosno in Hercegovino v letih 1918–1921 Parcel Charges for Domestic Mail for Slovenia, Croatia and Bosnia and Herzegovina in the Period 1918–1921
10.20–10.35	kratek odmor za kavo in napitke/Coffee break
10.35–11.05	Henk Buitenkamp – Presentation in English/v angleščini Study of the Substitute Parcel Cards in the SHS 1919–1920 Raziskava nadomestnih paketnih spremnic v Kraljevini SHS 1919–1920
10.05–11.30	Igor Pirc – predavanje v slovenščini/In Slovenian Tipi 15-vinarskih dopisnic Types of 15-vinar Postal Cards

-
- 11.30–12.10**   **Walter Leitner – Vorstellung auf Deutsch/v nemščini**
Die Post während der Kämpfe und der Volksabstimmung in Kärnten
November 1918–November 1920
Pošta med boji za Koroško in Koroškim plebiscitom november 1918–november 1920
-
- 12.10–14.00**   **Odmor za kosilo/Lunch time**
-
- 14.00–14.30**   **Boštjan Petauer – predavanje v slovenščini/In Slovenian**
Razpolovljene verigarske znamke
Bisected Chainbreaker Stamps
-
- 14.30–15.15**   **Bojan Kranjc – predavanje v slovenščini/In Slovenian**
Prepis zapisnikov kontrolnih komisij poštne direkcije iz let 1920–1921 o poteku tiska
v obeh ljubljanskih tiskarnah
Copy of the Reports of the Postal Directorate Control Commissions from 1920–1921
on the Printing Process at two Ljubljana Printing Houses
-
- 15.15–15.45**   **Per Friis Mortensen – Presentation in English/v angleščini**
Storytelling in Traditional Slovenian Exhibits
Pripovedovanje zgodb v eksponatih slovenske tradicionalne filatelije
-
- 15.45–16.00**   **odmor za osvežitev/Coffee break**
-
- 16.00–16.30**   **Franc Klemenčič – predavanje v slovenščini/In Slovenian**
Verigarji – Posebnosti na znamkah za 2 kroni
Chainbreakers – Varieties on 2-krona stamps
-
- 16.30–17.00**   **Per Friis Mortensen – Presentation in English/v angleščini**
10 Para Plate Construction
Sestava plošče za znamko za 10 par
4 Dinar Plate Construction
Sestava plošče za znamko za 4 dinarje
-
- 17.00–17.25**   **Estera Cerar – predavanje v slovenščini/In Slovenian**
Predstavitev Muzeja pošte in telekomunikacij in zbirke verigarjev
Presentation of the Postal and Telecommunications Museum and the Chainbreaker
collection

Nedelja/Sunday – 14. 10. 2018

-
- 8.00–14.00**   **Ogled priložnostne filatelistične razstave 100 let Verigarjev v Muzeju–Gradu Brežice**
Visit of the Chainbreakers Philatelic Exhibition in the Museum–Castle of Brežice
-

Opomba: Na koncu vsakega referata bo predviden čas za vprašanja in odgovore.

Remark: After each presentation there will be given time for Q & A

Bemerkung: Am Ende jeder Vorstellung ist die Zeit für Fragen vorgesehen

Zaključek simpozija

Conclusion of the Symposium

Schluß des Symposiums

Filatelistična zveza Slovenije, Čopova 11 /p.p. 1584/, 1000 Ljubljana

Igor Pirc

Obiščite razstavo Alpe Jadran Filatelija Varaždin 2018!

Razstava Alpe Jadran Filatelija bo letos potekala v temeljito prenovljenem Hrvaškem narodnem gledališču v središču Varaždina in sicer od srede, 17. oktobra, do nedelje, 21. oktobra 2018.

Svečano odprtje razstave je predvideno v **četrtek, 18. oktobra 2018 ob 12. uri** na razstavišču. Razstava bo potem odprta v četrtek popoldne, v petek in soboto cel dan, v nedeljo pa do 14. ure, ko bodo nacionalni komisarji prevzeli zbirke in jih odnesli razstavljavcem v vsako od sedmih držav članic (in gostujočih Češke in Slovaške).

V četrtek sta v hotelu Park nasproti razstavišču predvideni dve predavanji, katerih naslov bo še objavljen. Goste bodo poklicni vodiči v petek popeljali po starem mestnem središču, ki je zelo lepo obnovljeno in daje mestu pridih starih časov monarhije, ko so tu prepevali znane operete ...

Gostje bodo na sobotnem izletu lahko občudovali slikoviti grad Trakoščan in okolico z jezerom, potem pa se podkrepili v kmečkem turizmu »Grešna Pesnica« ...

Palmares – razglasitev sodniškega ocenjevanja – bo v slavnostni dvorani hotela Park; razstavljavci na zahtevo prejmejo vabilo, ostali gostje bodo vstopnice lahko kupili pri organizatorju.

V nedeljo dopoldne bo med 10. in 12. uro možen razgovor s sodniki; to toplo priporočam vsem, ki tam razstavljate, saj je še kako pomembna informacija, kaj je v

razstavni zbirki mogoče izboljšati in kako, ter na tak način naslednjic doseči še boljše ocene.

Mednarodna razstava tako blizu doma je izjemna priložnost za ogled raznolikih kakovostnih zbirk in odlična ideja za enodnevni jesenski izlet k našim sosedom. *Prijazno vabljeni!*

Koordinator razstave Igor Pirc

*Razstava bo v prostorih HNK VARAŽDIN.
Foto: Darko Gorenak - GODAR.*

Veselko Guštin, Bojan Kranjc

Pisemski poštni promet med Kraljevino Italijo, Državo SHS in Kraljevino SHS od konca 1. svetovne vojne do konca leta 1930

Avtorja sva se vprašala, ali je res, da *'na Primorskem verigarjev ni bilo'*, oziroma kdaj so Primorci lahko verigarje videli, če niso potovali preko z vojaštvom zasedene meje. Iskala sva čim bolj zgodnji poštni dokument, frankiran z verigarji, ki bi bil naslovljen na Primorsko ali Notranjsko pod italijansko zasedbo. Iz prve polovice leta 1919 ga nisva našla. Povprašala sva tudi prijatelje iz Italije, ki so prav tako začudeno pogledali, kaj iščeva. Zato sva začela raziskovati, kaj se je s poštnim prometom v tem času med Primorsko in ostankom Slovenije dejansko dogajalo. Kdaj je poštni promet stekel? Po kakšnih tarifah?

Prva svetovna vojna je pustila precej nerešenih političnih in ekonomskih problemov, predvsem pa težav v komunikacijah. Večkrat se je pokazala možnost po novem konfliktu, a odločna zavezniška intervencija je to preprečila. Meja je bila določena šele 12. novembra 1920 s podpisom rapalske pogodbe, ki je Italiji prisodila praktično celotno ozemlje, ki ga je v začetku novembra 1918 zasedla s svojo vojsko. V korist Kraljevine SHS je bila meja premaknjena le v okolici Rakeka, Logatca, Hotedršice, Rovt in Sorice. Na osnovi tega so pošte Rakek, Unec, Hotedršica, Gornji Logatec, Spodnji Logatec, Rovte in Sorica v začetku leta 1921 prešle pod Ljubljansko poštno direkcijo.

Po določitvi meje je bilo potrebno urediti še vrsto podrobnosti, ki so se nanašale na železniški (na primer, čigave so lokomotive), telekomunikacijski in poštni promet med Italijo in državami, ki so nastale na nekdanjem ozemlju Avstro-ogrske: Kraljevine SHS, Nemške Avstrije, Češkoslovaške, Madžarske, Poljske in Romunije. Razmere so hoteli najprej

Sliki 1: Razglednica (žal nepotovana ali pa potovana v zaprti kuverti) z likom ameriškega predsednika Wilsona, ki je močno poudarjal samoodločbo narodov bivše Avstro-ogrske ter z dvema znamkama, ki sta bili žigosani z žigom konference.

urediti decembra 1920 z Mednarodno konferenco v Bratislavi. A so konferenco prestavili v Portorož na 29. oktober 1921. Potekala je vse do 23. novembra 1921. Prisostvovala so delegacije Italije, Avstrije, Madžarske, Poljske, Češko-slovaške, Kraljevine SHS ter Francije, Velike Britanije in ZDA. Ob tej priložnosti je bil od 20. do 23. 11. 1921 odprt poseben poštni urad, ki je uporabljal priložnosni poštni žig PORTOROSE CONFERENZA *VENEZIA GIULIA* 23.XI.21.

Slika 2: posnetek odtisa žiga (povečava).

Dogajanja na konferenci, njen pomen in zaključke je lepo predstavil S. Domenighina v prispevku »La conferenza Economica di Portorose del 1921: risvolti postali« /Mednarodna konferenca v

Portorožu 1921: poštno ozadje/, Bollettino No 18, 2018, edit. ASP-FVG.

Na konferenci je bilo določeno, da se vzpostavijo telefonske in telegrafske povezave, telegrafska povezava Trst-Beograd ter telefonska Trst-Beograd-Budimpešta. Posebna pravila so določili za telefonske zveze med Trstom, Prago, Dunajem in Gradcem. Ob koncu konference 23. novembra je bil sprejet poseben protokol (s 26. členi), ki se je nanašal na poštno službo in so ga podpisali delegati Italije, Avstrije, Madžarske, Češko-slovaške, Romunije in Kraljevine SHS. Člen 7 je na primer definiral poštno tarifo za navadno pismo do 20 gr. na 75% običajne mednarodne tarife, zaokrožene navzgor ali navzdol. Za dodatne storitve (priporočnina, ekspresnina, doplačilo za težja pisma, ...) so veljale običajne mednarodne tarife. Znižane tarife niso uveljavili takoj. Najprej so znižane tarife veljale med Italijo in Avstrijo, Češko-slovaško, Romunijo in Madžarsko. Italija in Jugoslavija sta se šele leta 1929 dogovorili za vzajemno nižje tarife.

Italijanske tarife za tujino od 1. 6. 1922 do 31. 12. 1922:

	Normalne tarife	Znižane tarife
Pismo do 20 g	0,80 lire	0,60 lire
Dopisnica, razglednica	0,50 lire	0,40 lire
Dopisnica z odgovorom	1,00 lire	0,80 lire

Italijanske tarife za tujino od 1. 1. 1923 do 31. 12. 1925:

	Normalne tarife	Znižane tarife
Pismo do 20 g	1,00 lire	0,75 lire
Dopisnica, razglednica	0,60 lire	0,45 lire
Dopisnica z odgovorom	1,20 lire	0,90 lire

Italijanske tarife za tujino¹ od 1. 1. 1926 do 31. 3. 1941:

	Normalne tarife	Znižane tarife
Pismo do 20 g	1,25 lire	1,00 lire
Dopisnica, razglednica	0,75 lire	0,60 lire
Dopisnica z odgovorom	1,50 lire	1,20 lire

¹ Za Avstrijo je veljala znižana nižja tarifa do 14. 8. 1938, za Češkoslovaško do 27. 3. 1928, za Romunijo do konca leta 1927.

Za Jugoslavijo so znižane tarife veljale šele od 1. 2. 1929 do aprila 1941.

Slika 3. Pismo, poslano 22. 9. 1922 iz Opatije na Dunaj, z znižano poštnino na 0,60 lir (0,40 + 0,20 lir) – normalna poštnina za pisma v tujino je znašala 0,80 lire.

Slika 5. Razglednica, poslana 28. 4. 1929 iz Ajdovščine v Ljubljano, z znižano frankaturo v višini 0,60 lire (2 x 0,30 lir) – normalna frankatura za tujino je znašala 0,75 lir.

Slika 4. Na razglednici, poslani 13. 9. 1922 iz Vidma /Udine/ v Kranj, znižane tarife še ni.

Slika 6. Dopisnica, poslana 22. 12. 1930 iz Buzeta (it. Pinguente) v Šibenik, frankirana v višini 0,75 lir. V tem primeru poštnina ni bila znižana. Verjetno vsi za znižanje niso vedeli.

Jugoslovanske tarife za tujino od 1. 5. 1922 do 31. 7. 1923:

	Normalne tarife	Znižane tarife
Pismo do 20 g	2,00 din	-
Dopisnica, razglednica	1,00 din	-

Jugoslovanske tarife² za tujino od 1. 8. 1923 do 31. 12. 1933:

	Normalne tarife	Znižane tarife
Pismo do 20 g	3,00 din	2,50 din
Dopisnica, razglednica	1,50 din	1,25 din

² Znižana tarifa je veljala le za pošiljke, poslano v Italijo od 1. 2. 1929 dalje.

Jugoslovanske tarife³ za tujino od 1. 1. 1934 do 31. 7. 1936:

	Normalne tarife	Znižane tarife
Pismo do 20 g	3,50 din	3,00 din
Dopisnica, razglednica	1,75 din	1,50 din

³ Znižana tarifa je veljala za pošiljke, poslane v Italijo, Romunijo, Grčijo ali Češkoslovaško.

Jugoslovanske tarife⁴ za tujino od 1. 8. 1936 do 1. 4. 1941:

	Normalne tarife	Znižane tarife
Pismo do 20 g	4,00 din	3,00 din
Dopisnica, razglednica	2,00 din	1,50 din

⁴ Od 1. 5. 1938 je za Romunijo, Grčijo, Češkoslovaško in Turčijo veljala nekoliko nižja tarifa za dodatnih 20g pisma. Za Italijo to znižanje zaradi vzajemnosti ni veljalo.

Slika 7. Razglednica, poslana 4. 11. 1940 iz Logatca (oddana na železniški postaji za ambulanco Rakek – Ljubljana številka 90) v Livorno. Frankirana je z zmanjšano tarifo za Italijo v višini 1,50 din – normalna frankatura za tujino je znašala 2,00 din.

Kaj pa prej? Kako je potekal poštni promet takoj po 1. svetovni vojni? Do 29. aprila 1919 so bile v Italiji v uporabi

avstrijske krone in stare avstrijske tarife po ceniku od 1. 9. 1918. Včasih se je zgodilo, da so v tem času kako tarifo za priporočnino ali ekspresnino zaračunali tudi »po italijansko«.

Pregledala sva tudi 199 poštних dokumentov od konca prve svetovne vojne do konca leta 1922, ki se nanašajo na poštni promet med Kraljevinama SHS in Italijo. Analiza je pokazala zanimivo sliko, ki jo lahko strneva v štiri različna obdobja.

I. obdobje. Od zasedbe do 28. aprila 1919. V tem obdobju je poštni promet znotraj ozemlja, ki so ga zasedle italijanske čete, tekel dokaj normalno. Veljale so stare avstrijske tarife in stare avstrijske krone. Povsem enako kot na območju Ljubljanske poštne direkcije do 30. junija 1919:

	Pismo do 20g	Dodatno za 20g	Dopisnica, razglednica	Priporočnina	Ekspresnina
V notranjem prometu	20 Hel	5 Hel	10 Hel	25 Hel	60 Hel
S tujino	25 Hel	15 Hel	10 Hel	25 Hel	60 Hel

Poštni promet z Državo SHS in kasneje s Kraljevino SHS v tem obdobju ni potekal. O tem je poročal tudi časopis *Slovenec*

8. 4. 1919 v 80. številki (glej Ljudmila Bezlaj Krevel, Pošta, telegraf in telefon 1918 – 1950, Pošta Slovenije in TMS,

Ljubljana 2004, stran 72). Uporabljali so znamke s pretiskom Regno d'Italija / Venezia Giulia / 3. XI. 1919 ali Venezia /Giulia ali centesimi di corona. Skoraj vsa pošta je bila cenzurirana.

Slika 8. Pošiljka časopisa, ki jo je Okrajno glavarstvo Gornji Logatec poslalo 21. 11. 1918 preko pošte Rakek šolskemu vodstvu v Igo vas v Loški dolini. Poudariti je potrebno, da sta bila kraja Gornji Logatec in Rakek v tem času pod italijansko vojaško upravo, Iga vas pa ne. Iz Logatca pošiljke niso mogli poslati preko meje v Državo SHS, zato so to poskušali preko Rakeka. Če je ta pošiljka sploh dosegla naslovnika, ne vemo. Jo je čez takratno mejo odnesel nek kurir – legalno ali nelegalno?

Slika 9. Dopisnica, ki jo je verjetno nek italijanski vojak poslal 7. 1. 1919 iz Jelšan v Palermo na Siciliji, dokazuje, da je pošta na zasedenem delu z zaledjem Italije delovala nemoteno.

Da je bil prehod meje med Italijo in Kraljevino Jugoslavijo zelo otežen, kaže sledeči dokument:

Slika 10: Dovolilnica, ki jo je izdalo Kraljevo guvernerstvo za Julijsko Benečijo 20. 2. 1919 poštne kurirju za pot od Trsta na Dunaj. Za točko prečkanja linije 'premirja' je bil predviden Logatec, a so ime kraja prečrtali in napisali Brenner. Pot preko Slovenije očitno ni bila mogoča ali pa so se je bali.

Slika 11: Izsek gornjega dokumenta, kjer je razvidno, da so Longatico/Logatec/ prečrtali in zapisali popravek „via Brennero“.

Iz tega obdobja obstaja nekaj 'presenetljivih' poštних dokumentov. Na primer denarna nakaznica za nakazan denar iz Sežane na Županstvo Veliki dol pri Komnu.

Slika 12: Prednja stran nakaznice, poslana iz Okrajnega glavarstva v Sežani v županstvo Veliki dol pri Komnu. Na nakaznici manjkajo poštni žigi. Mogoče pa čekovni urad na pošti še ni deloval. Denar je bil verjetno prenešen s pomočjo lokalnih poštarjev ali kurirjev. Priznavava, da prvič vidiva dokument s Primorske, kjer preberemo »SHS«. Očitno so krajanje še vedno mislili, da so Italijani pri njih le »na obisku«.

Slika 13. Zadnja stran nakaznice za poslani denar iz Sežane v Veliki dol pri Komnu.

II. obdobje. Od 29. aprila do jeseni 1919. V tem obdobju je poštni promet potekal podobno kot v I. obdobju. Razlika je le v tem, da so veljala na s strani Italijanov zasedenih področjih enaka poštna pravila kot za vso Kraljevino Italijo.

Uporabljali so italijanske znamke in italijanske tarife. Poštni promet s Kraljevino Jugoslavijo ni potekal.

Slika 14: Priporočeno in ekspresno pismo, poslano 20. 11. 1919 iz Trsta za Logatec, je frankirano z 80 + 25 Cent. (=25 navadno pismo + 30 priporočnina + 50 nujno za domači promet). Na ovojnici sta še dva sodniška koleka. Pismo je bilo vrnjeno v Trst (glej sliko 15), ker »je naslovnik v Jugoslaviji na nepoznanem naslovu«.

Slika 15: Zadnja stran istega pisma z dohodnim žigom Gornjega Logatca in pripisom, da naslovnik živi nekje v Jugoslaviji. Po prvi svetovni vojni se je veliko, predvsem intelektualcev, umaknilo v Kraljevino SHS z ozemelj, ki so jih zasedli Italijani.

III. obdobje. Od jeseni 1919 do 31. 1. 1929. V tem obdobju je končno stekel tudi osnovni poštni promet med Kraljevino Italijo in Kraljevino Jugoslavijo. Pod osnovni promet razumemo dopisnice, razglednice in pisma. Paketni promet je stekel nekoliko pozneje. Pošta med obema kraljevinama je bila v začetku

praviloma cenzurirana, običajno s cenzuro v Ljubljani in s cenzuro v Trstu. Na tem mestu lahko odgovoriva, kdaj so Primorci in del Notranjcev prvič videli verigarje. To se je gotovo zgodilo jeseni leta 1919. Pred tem so jih poznali le filatelisti, če so jih dobili po ilegalnih kanalih ali s pošto, recimo preko Brennerja.

Slika 16: Pismo, poslano 9. 10. 1919 iz Smednika v Trst. Pismo je bilo verjetno pravilno frankirano v višini 1,50 krone (75 vinarjev za pismo in 75 vinarjev za priporočnico). Del znamk je nahrbtni stani. Žal pa je nekaj znamk odpadlo. Tukaj ga prikazujeva zgolj zaradi nama najbolj zgodnjega datuma za pismo iz Kraljevine SHS v Kraljevino Italijo.

Slika 17: Razglednica, poslana 26. 2. 1920 iz Tolmina v Zgornje Gorje pri Bledu. Frankirana je s 15 centezimi.

IV. obdobje. Od 1. 2. 1929 do 1. 4. 1941.

V tem obdobju so se končno obojestransko dogovorili za spoštovanje sklepov Portoroške konference glede

znižanja tarif, kot že prej z Avstrijo, Češkoslovaško, Romunijo in Madžarsko.

Slika 18: Dopisnica je bila poslana 7. 10. 1930 iz Tolmina v Zgornje Gorje. Frankirana je z znižano tarifo 0,60 lir – normalna tarifa za tujino za dopisnice v tem obdobju je bila 0,75 lire.

veselko.gustin@gmail.com
bojan.kranjc@deos.si

Errata - popravek.

V Novi filateliji 1/2016 je bil na strani 22 objavljen prispevek S. Sokolović (prevod V. Guštin) z »udarnim« naslovom **Izgubljeni poštni žig Ljubljanske pokrajine – svetovna redkost**. Naj povemo, da se je med tem našel lot z vsaj 10 primerki tega ISTEGA žiga. Torej ne gre za nobeno »svetovno redkost«, ampak za običajen službeni žig!

Peter Suhadolc

Delo Komisije za izdajo poštних vrednotnic Pošte Slovenije

Poštno gradivo, ki ga filatelisti najpogosteje zbiramo, so seveda znamke. Izmenjujemo si jih med seboj, kupujemo jih na poštнем okencu, od trgovca, na srečanjih ali na dražbah, tako spletnih kot v živo. Malokdo pa se tudi vpraša, kako sploh pride do izida določene znamke. Zakaj je recimo izšla znamka v počastitev tega dogodka ali osebnosti, ne pa onega.

Ker so znamke vrednostni papirji, zato jih imenujemo tudi vrednotnice, imajo enako veljavo kot bankovci. Do nedavnega je veljalo, da znamke lahko tiska in izdaja samo državna uprava ali od te pooblaščen ustanova. Del vsake znamke je zato obvezno ime ali razpoznavni znak države in nominala, oz. nominalna vrednost, se pravi cena, ki jo plačamo, ko znamko kupimo na poštнем okencu. Z nalepljeno znamko na pismo, razglednico, dopisnico ali paket pošiljatelj dokaže, da je plačal odgovarjajočo poštno pristojbino.

Pravila, ki urejajo izdajo znamk in poštних vrednotnic, so precej stroga in točno določena v zadevnem zakonu, tudi kot garancija proti možnim poneverbam, sleparijam in zlorabam.

Pot do izida znamke traja v Sloveniji kaki dve leti. Do konca februarja vsakega leta namreč zapade rok za predloge za nove slovenske znamke, ki bodo izšle dve leti kasneje. Predlogov se nabere vsako leto zelo veliko, saj imajo vsak državljan, društva in institucije možnost, da jih z utemeljitvijo pisno predstavijo. Glede na najrazličnejše teme, ki so predstavljene na doslej izdanih znamkah Slovenije, vemo, da je področij na izbiro ogromno. Vsekakor naj bi znamke promovirale našo državo in njene značilnosti, kot so

zgodovinska dejstva, pomembne obletnice, zaslužne osebnosti, značilne živalske in rastlinske vrste, turistične kraje itd.

O izidu znamk vsako leto posebej odloča Komisija za izdajo poštних vrednotnic pri Pošti Slovenije d.o.o. Navedeno komisijo je do nedavnega sestavljalo devet članov, število se je lani povečalo na deset. Med njimi so trije predstavniki Pošte Slovenije d.o.o., dva predstavnika Filatelistične zveze Slovenije, dva predstavnika ministrstva, pristojnega za Pošto, dva predstavnika Akademije za likovno umetnost in oblikovanje, Univerze v Ljubljani ter en predstavnik Filozofske fakultete, Univerze v Ljubljani. Komisija se sestaja po potrebi, in sicer štiri do petkrat letno.

Na vsaki seji člani Komisije razpravljajo o različnih fazah, ki so potrebne, da nastane poštna vrednotnica, seveda glede na njeno leto izida. Tako potekajo razprave o vrednotnicah za tekoče leto, za leto naprej in za dve leti naprej. Če povzamem postopek, ki se nanaša na eno samo vrednotnico, je ta naslednji.

Člani Komisije najprej izberejo med številnimi predlogi, tako prispelimi kot predlaganimi s strani članov Komisije ali od Pošte, tiste, ki pridejo v poštev za izid v določenem letu. Ker Pošta zadnja leta

izdaja okvirno okoli 40 priložnostnih znamk na leto, je selekcija huda. Če se nam zdi kak predlog sicer dober, a je kvota že dosežena z boljšimi predlogi, ponudimo predlagatelju izid razglednične dopisnice. Na podlagi priloženega gradiva in tehtnih argumentov člani Komisije potrdimo letni program priložnostnih znamk, ki gre še v končno potrditev pristojnemu ministru. No, seznam ni zaprt, saj se skoraj vedno zgodi, da prispe kak zanimiv predlog, ki ga predhodno ni bilo moč predvideti in zasluži izid znamke, tudi še kasneje. Razen priložnostnih na Komisiji izberemo tudi teme za redne znamke. Med te spadajo tudi božične in novoletne ter velikonočne znamke.

Sledi javni natečaj Pošte Slovenije za oblikovanje znamke. Pristojna služba pošte se najprej poveže s strokovnimi

sodelavci s področja, na katerega se posamezna znamka ali serija znamk nanaša. Ta prehod je potreben, ker mora strokovnjak nakazati smernice in najpomembnejše strokovne vidike, ki jih bodo morali nato oblikovalci upoštevati pri izdelavi vsake znamke. Nato se razpiše javni natečaj za oblikovanje znamk na izbrane teme in za vsako znamko ali serijo poda tudi osnovne zahteve, ki jih morajo oblikovalci upoštevati, ter priporoči tudi izvedence, na katere se oblikovalci lahko obrnejo za dostop do morebitnega slikovnega gradiva.

Število oblikovalskih predlogov, med katerimi moramo člani Komisije izbrati tistega, ki bo tiskan na znamki, je zelo različno, v povprečju prispe teh predlogov med pet in deset. Vsekakor, še pred našo izbiro, si osnutke ogleda tudi eden ali več

Člani Komisije za izdajo poštних vrednotnic Pošte Slovenije so imeli delovni sestanek marca 2018 v Rogoški Slatini, kjer jih je pred fotografski objektiv ujel urednik Nove filatelije.

strokovnjakov na témo. Če osnutek ni primeren po mnenju stroke, ker ima kako napako, se s tem na seji Komisije seznanimo in strokovno neustrezne osnutke predhodno izločimo. Ostale si pazljivo ogledamo, si lahko izmenjamo tudi naša mnenja, saj sta predstavnik Akademije bolj pazljiva na oblikovanje, člana filatelista pazita, da bo znamka všečna zbiralcem in širši publiki, člani Pošte pa, da bo znamka tržno uspešna. Ocenjujemo prvenstveno oblikovalsko rešitev na znamki, vendar tudi za žig in ovitek prvega dne. Moram reči, da se v glavnem neformalno zedinimo okoli enega ali dveh predlogov. Vsak član nato izpolni glasovnico s svojo izbiro. Če je, recimo, šest osnutkov, damo tistemu, ki nam je najbolj všeč, 6 točk, naslednjemu 5 in nazadnje po naši oceni najmanj primernemu 1 točko. Ko se točke vseh glasovnic seštejejo, dobimo zmagovalni osnutek.

Pri tem se seveda lahko zgodi, da je na zmagovalnem osnutku potreben kak manjši popravek, ki ga kasneje pristojna

služba pošte zahteva od oblikovalca. Zgodi pa se tudi, da nas nobeden od prispelih osnutkov ne zadovolji. V takih primerih predlagamo ponovitev razpisa v upanju, da bodo naslednjič na razpolago boljše oblikovalske rešitve. Najslabša varianta, ki pa se le redkokdaj dogodi, je tista, ko se je treba glede na kratke roke za pripravo in tiskanje znamke nemudoma odločiti in pač izberemo najboljšega izmed ne navdušujočih osnutkov, ki so na mizi. Z izbranim oblikovalcem Pošta nadaljuje pripravo do dokončne verzije za tisk.

Kot vidimo, je pot do izida nove znamke kar zapletena in zahtevna, je pa nujna, da so vsako leto izdelane, tiskane in dane v prodajo take poštne znamke, ki po svetu utrjujejo poznavanje slovenske zgodovine, kulture, prostora in naše enkratnosti. Poštna znamka zaradi potovanja po vsem svetu ali preko filatelističnih zbirk na razstavah vsega sveta je namreč preprosta in učinkovita reklama za našo Slovenijo.

suhadolcpeter@gmail.com

Pred časom smo s Kube prejeli prijazno pismo, v katerem je zapisano:

„I'm a Cuban philatelist very interested in contact with any stamp collector in your country for friendship and exchange of mint stamps.“

Če bi si kdo on naših filatelistov rad dopisoval in menjaval čiste znamke s prijateljem na Kubi, objavljamo naslov: jbfil@nauta.cu

Julio Blanco Castillo, Apartado 2222, 10600 Habana, CUBA.

100 LET VERIGARJEV – PRVIH SLOVENSКИH POŠTNIH ZNAMK
MEDNARODNI SIMPOZIJ, LJUBLJANA, 12.–14. OKTOBER 2018

Boštjan Petauer

Čudoviti svet maksimum kart (II.)

(zgodovina maksimum kart)

Pri nekaterih filatelistih prevladuje mišljenje, da so maksimum karte (MK) »iznajdba« sodobnega časa, pa še precej filatelistično navdahnjena povrh in brez posebnih pravil. Niti eno niti drugo ne drži. Že v prejšnjem prispevku, ko smo spoznavali FIP pravila, smo videli, da gre za eno najbolj reguliranih področij filatelije, kar pomeni, da dobre maksimum karte ni prav lahko pripraviti, njihov nastanek pa sega daleč nazaj.

Zgodnje maksimum karte lahko uvrstimo v dve kategoriji:

- Maksimum karte na osnovi dopisnic in
- Maksimum karte na osnovi (zgodnjih) razglednic.

Maksimum karte na osnovi dopisnic

Prve maksimum karte so se pojavile dobrih 30 let po prvi poštni znamki (znamenitem črnem peniju) in sicer hkrati s pojavom dopisnic; takim MK nekateri pravijo tudi predhodnice maksimum kart. O maksimum kartah se takrat seveda še nikomur ni niti sanjalo, ampak so bile kot MK proglašene naknadno.

Dopisnice so takrat v zvezi z MK opravljale funkcijo, ki jo imajo danes razglednice. Seveda pa ni bila vsaka dopisnica osnova za MK. Običajno so imele natisnjeno znamko in če je bila zraven prilepljena še ena podobna znamka (na primer zaradi pošiljanja dopisnice v tujino), to še ni bilo dovolj. Na dopisnici je moral biti odtisnjen še kak motiv in šele kombinacija prilepljene znamke in istega oz. vsaj zelo podobnega motiva na dopisnici velja za maksimum karto.

Prva maksimum karta na osnovi dopisnice je izšla leta 1872 v Nemčiji. Na sredini je imela cesarski grb, na desni pa prostor za znamko, ki je prav tako imela

za motiv cesarski grb; ta dopisnica je bila celo brez natisnjene znamke. Znamka je v promet prišla 1. junija leta 1872, za dopisnico pa nisem uspel ugotoviti, kdaj je izšla, saj katalogi celin navajajo le tiste z natisnjenimi znamkami.

Prva maksimum karta na svetu.

Motivi na dopisnicah držav, kjer je bila vladarska oblika monarhija, so bili v glavnem cesarski grbi ali pa podoba vladarja.

Bosanska maksimum karta iz leta 1891 – znamka je lepo pod grbom. Poleg tega gre za lepo celino s precej redko destinacijo.

Švedska maksimum karta iz leta 1897. Dopisnica je bila izdana ob 25-letnici vladanja kralja Oskarja II.

Na brazilski MK iz leta 1897, poslani v našo soseščino na Reko, je tako na znamki kot na dopisnici motiv iz zaliva Rio de Janeiro.

Precej redkeje so se poleg dopisnic uporabljale za maksimum karte tudi druge vrste celin – v tem primeru rusko kartično pismo iz leta 1896.

V državah z republikansko obliko vladavine so prevladovali drugi motivi.

Na gvatemalski MK iz leta 1896 je tako na znamki kot na dopisnici tedanji gvatemalski grb (današnji je oblikovno nekoliko drugačen), na katerem je prikazano leto 1821 – osvoboditev izpod španske nadoblasti in kvetzal – ptič, simbol države.

Španska MK iz leta 1905 prikazuje prizor iz romana Don Kihot iz La Manče (avtor Miguel de Cervantes), kjer glavni junak romana kleči pred delavkami na konjih.

Japonska MK iz leta 1906 prikazuje zaplenjeno orožje iz japonsko ruske vojne leta 1905. Na sliki in na znamki so isti zaplenjeni topovi, znamka pa je žigosana z enim od najzgodnejših japonskih (dvojezičnih, japonsko-angleških) - žal slabo čitljivim - žigom, v povezavi s tematiko na sliki in znamki.

Italijanska MK iz leta 1912 prikazuje zvonik cerkve svetega Marka, zaščitnika Benetk, tako na razglednici kot obeh znamkah – žigosano z žigom prvega dne.

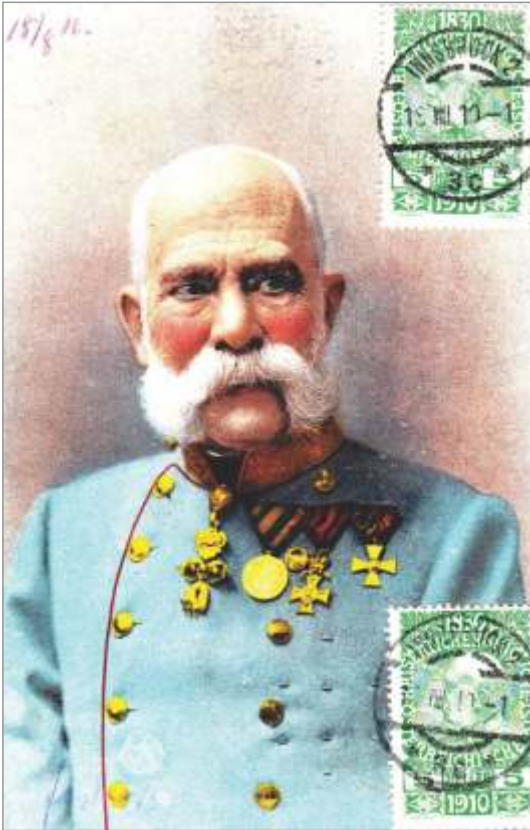

Maksimum karta iz Martinika – leto 1917 – prikazuje kreolsko dekle s tipično frizuro. Število peres v glavi prikazuje različne stopnje romantičnega stanja dekleta in sicer: eno pero pomeni – moje srce je prosto, dve peresi – sem zaročena, ampak lahko poskusiš, tri peresa – sem zaročena in štiri peresa – vsakdo, ki želi poskusiti, je dobrodošel.

Etiopska MK iz leta 1909 prikazuje cesarja Menelika II. (1844-1913) s krono, katere posebnost je, da se nosi na turbanu in ne direktno na glavi kot običajne krone.

Večina prikazanih maksimum kart je redkih, kakšna je morda celo unikat.

Avstrijska MK iz leta 1911 prikazuje cesarja Franca Jožefa (1830-1916, vladal od 1848).

Nekatera društva kakor tudi posamezniki v Republiki Sloveniji pripravljajo ob raznih priložnostih maksimum karte, kar je zelo hvalevredno. Kako pa so njihovi izdelki usklajeni s FIP pravili za MK, o tem pa, tudi s praktičnimi primeri, več naslednjič.

(Se nadaljuje)

(bostjan.petauer@siol.net)

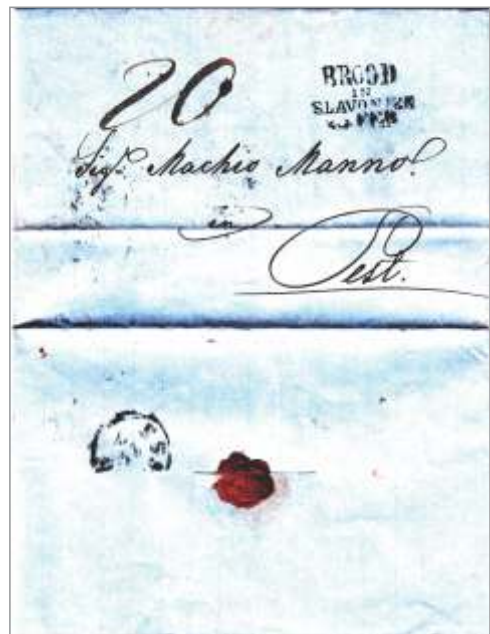
Veni Ferant

Popravek

V prejšnji številki naše revije je tiskarski škrat uspel prelistati tudi urednika. Na strani 24 je škrat uporabil isto sliko, kot na naslednji strani, za kar se avtorju članka globoko opravičujem. S škratom se bova pa še pogovorila.

Pod objavljeno sliko je bil naslednji podnapis, sedaj pa objavljamo pravilno sliko ob že objavljenem podnapisu.

Slika 6: Pismo iz leta 1863, poslano iz Sarajeva v Pešto preko Slavonskega Broda. Tranzitni žig Essega (Osijeka) in dohodni žig Pešte na hrbtni strani (slika zgoraj).

Alojz Tomc

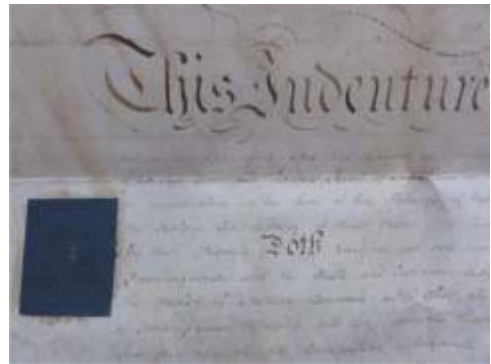
Fiskalna filatelija - 2. del

V prejšnjem prispevku sem poskušal razložiti, kaj sploh so kolki, zapisal sem nekaj o njihovih značilnostih in jih primerjal s poštnimi znamkami. Na kratko sem predstavil fiskalno filatelijo skozi čas ter navedel nekaj katalogov in strokovne literature, ki obravnava kolke, nekoč uporabljane na našem ozemlju. Tokrat pa sem dodal še par drobcev iz zgodovine in zapisal še nekaj o njihovem namenu in uporabi. Poiskal sem še nekaj vzporednic s filatelijo in se dotaknil tudi redkosti in vrednotenja kolkov, skratka dejstev, ki bi jih moral poznati zbiralec, preden se poda v njihov svet.

V Otomanskem imperiju je bil že od 16. stoletja dalje v uporabi davek *Damga resmi* na trgovanje z izdelki otomanskega porekla, ki ga je določila sultanova zakladnica in je znašal štirideseti del (2,5 %) vrednosti blaga. Na izdelke iz srebra in zlata je moral biti vtisnjen žig, ki je označeval tudi njegovo čistost, na tekstilne in ostale izdelke pa je *muhtesib*, nadzornik bazarjev in trgovanja v srednjeveških islamskih državah, odtisnil poseben slikovni žig, ki je kupcem zagotavljal njihovo kakovost in avtentičnost. Menjava ali prodaja izdelkov brez žiga je bila prepovedana (1).

V 17. stoletju je bila potreba po obdavčitvi velika, saj so številne države potrebovale denar za financiranje medsebojnih vojn. Zakon o žigu (*Stamp act*) kot sistem obdavčitve, ko, po plačilu davka, listine žigosajo s posebnim žigom in jim tako dajo uradno veljavo, je bil prvotno zasnovan na Nizozemskem leta 1624, pozneje pa so ga uvedle še mnoge države. Anglija je leta 1694 uvedla posebne lističe papirja modre barve, v bistvu kolke, na katere sta bila z reliefnim tiskom (embossed) vtisnjena vrednost in kraljevi grb. Lepili so jih na številne različne papirje, pravne dokumente, vključno z zavarovalnimi policami, dokumente, ki so bili uporabljeni kot dokazi na sodiščih, upravne listine. Zanje

je bilo potrebno plačati od enega penija pa do več šilingov. Letno se je tako nabralo okoli 50.000 funtov, kar je bilo za tiste čase veliko denarja. Tako se je začasen davek, ki naj bi zagotovil dodatna sredstva za nadaljevanje vojne proti Franciji, izkazal za zelo uspešnega in njegova uporaba se je nadaljevala (2).

Angleški kolek na listini iz leta 1782
(vir www.ebay.co.uk).

Spletna Wikipedia (3) omenja kolke za plačilo davka na čokolado v 40-ih letih 18. stoletja, ki naj bi imeli zadaj lepilo, kot danes poštne znamke. Žal se do danes ni ohranil noben primerek in tako za najstarejše tovrstne štejejo dobrih 40 let mlajši kolki za plačilo davka na rokavice, klobuke in parfume. In prav ti so pritegnili Bernardinijevo pozornost, saj je v knjigi o Lovrencu Koširju (4) v dodatku z naslovom *Predzgodovina pisemske*

znamke – Od kolka do poštne vrednotnice zapisal: »Omeniti pa moram še en popolnoma drugačen vidik. Po letu 1786 so v Veliki Britaniji za proračunske namene izdajali lističe, ki jih je bilo mogoče nalepiti, in sicer npr. za davek na klobuke, ki je obsegal tudi davek na puder za lase in lasulje. Seveda to ni imelo nobene zveze s poštnimi vrednotnicami. Vendar: Je uvajanje takih nalepljenih etiket, ki jih je z nominalno vrednostjo izdajala država in so dokazovale plačevanje določene državne pristojbine, morda tako ali drugače vplivalo na razvoj v smeri nalepljenih pisemskih znamk?«.

Angleški kolek (listič z lepilom) iz leta 1786 z nominalno vrednostjo 2 šilinga (4).

Nedavno sem na neki internetni strani (5) videl seznam različnih vrst kolkov, izdanih za plačevanje točno določenih storitev, davkov, taks, pristojbin, dovoljenj ali česar koli že, ki so bili doslej izdani v svetu. Seznam je vseboval 330 različnih vrst kolkov in verjamem, da glede na nekaj zgoraj naštetih primerov zagotovo ni popoln. Domišljija uradnikov, kako pobrati čim več davka, očitno nima meja.

Ugotovili smo že, da sta si poštna znamka in kolek tehnično, po obliki, načinu izdelave in uporabe (lepiljenju na podlago), zelo podobna. Bistvena razlika med njima je predvsem v namenu uporabe. Poštna znamka je vrednotnica, katere funkcija je plačilo ene same vrste storitve – prenosa poštne pošiljke od pošiljatelja do naslovnika, kolek pa nima nikakršne zveze s prenosom pošte. Je neke vrste plačilno sredstvo - pomožni denar in nedvomno sodi v numizmatiko, med pomožna plačilna sredstva.

S kolki plačamo državi, deželi, regiji, občini, mestu oz. sodišču, davčni upravi, cerkveni skupnosti ali kakšni drugi inštituciji neko storitev oz. delo, ki ga za nas opravijo njene uradne osebe. Te so za svoje delo plačane, pri delu pa uporabljajo določena sredstva (pisarniški material, formularje, žige) in prostore, ki so dodaten strošek (čiščenje, ogrevanje, najemnina). Birokratski aparat je drag in v proračunih inštitucij, ki ponujajo uradniške storitve, ni nikoli dovolj denarja za njegovo vzdrževanje.

Da bi pokrili stroške, je bilo že zdavnaj uzakonjeno, da je potrebno vsako uradniško storitev plačati. Določeni so bili posebni tarifni razredi, v katerih je bilo vsako delo oz. vsaka storitev ustrezno klasificirana in ovrednotena. Tarife so bile včasih zapisane v obliki raznih patentov (npr. Stempelpapier patent iz l. 1675), kasneje pa v zakonih o taksah. Tekoče spremembe posameznih določb in tarif pa so bile sproti objavljane v uradnih listih.

Čeprav se kolki po namenu razlikujejo od poštne znamke in niso namenjeni plačevanju poštne storitve oz. to ni dovoljeno, se je dogajalo tudi to, še posebej v začetku in tam, kjer to ni bilo izrecno prepovedano. V stari Avstriji so 1. novembra 1854 izdane kolke, ki so zamenjali do tedaj uporabljane žigosane pole papirja (*signete*), uporabljale tudi pošte. Poštna uprava je to prenašala do julija 1857, potem pa ne več (1).

Izjeme vedno obstajajo in tako poznamo primere, večinoma iz druge polovice 19. stol., ko je bila uporaba kolkov v vlogi poštne znamke (*postal fiscals*) uradno dovoljena. V Hong Kongu so uporabo kolkov dovolili zaradi pomanjkanja poštne znamke, v Veliki Britaniji, Avstraliji (Tasmania, Victoria, Western Australia) in

na Novi Zelandiji pa z namenom porabiti zaloge starejših izdaj kolkov (6).

Poseben primer so tudi poštne znamke, ki so bile istočasno znamke in kolki. Prvo, z napisom POSTAGE AND INLAND REVENUE, je izdala Velika Britanija leta 1881. Do leta 1911 so imele tovrstne znamke-kolki napis POSTAGE & REVENUE, potem pa do leta 1968 le še POSTAGE REVENUE. Z njimi se je lahko frankiralo poštno pošiljke ali pa plačalo kakšno od upravnih taks. Po vzoru matične države je znamke-kolke izdalo tudi precej britanskih kolonij (7).

Načeloma ni bila dovoljena niti uporaba poštnih znamk namesto kolkov, a se je v izrednih razmerah in v pomanjkanju kolkov dogajalo tudi to. Lep primer so prve slovenske znamke ali popularno verigarji. V letih 1919/20 jih najdemo na raznih potrdilih, dovolilnicah in pooblastilih, cerkvenih dokumentih, domovnicah in menicah, v indeksih, najpogosteje pa na računih ter raznih pravnih in sodnih listinah. Njihove objavljene slike (8, 9) in originalni dokumenti (11) dokazujejo, da so se verigarji v vlogi kolkov uporabljali po vsem ozemlju njihove poštne uporabe in ne le v

Verigar za 10 vinarjev (KA), hrvaška redna znamka za 20 filirjev (KN) in dva verigarja za 1 krono (KN) na dokumentu sodišča v Zemunu.

Zemunu v Srbiji, od koder je sicer znanih največ primerov, a predvsem zato, ker se je tam ohranil arhiv sodišča.

Verigarske znamke vrednot v vinarjih in kronah, kot tudi znamke parsko-dinarske serije in portovne znamke lahko štejejo za kolke samo nalepljene in uničene na dokumentu, kar je dejanski dokaz o njihovi uporabi v funkciji pomožnega plačilnega sredstva.

Na ozemlju Slovenije smo po razpadu Avstro-Ogrske dobili svoje kolke. Prva in druga izdaja kolkov Narodne vlade SHS sta nastali vzporedno z verigarji in za uporabo le-teh namesto kolkov ni bilo potrebe, a je vseeno znanih nekaj primerov na računih in zadolžnicah.

Slovenski kolki druge izdaje z letnico 1918 brez napisa NARODNA VLADA V LJUBLJANI okrog SHS.

O nastanku in uporabi prvih slovenskih kolkov bo na mednarodnem simpoziju ob 100-letnici verigarjev (oktobra letos v Ljubljani) predaval avstrijski filatelist Andy Waters, njegov prispevek pa bo objavljen tudi v zborniku simpozija (8).

Desetletja kasneje smo upravne in sodne kolke lahko kupovali ne le v upravnih enotah ali sodnijah, ampak tudi pri raznih pooblaščenih prodajalcih, v trafikah in na poštnih okencih. Kljub prepovedi uporabe

kolkov namesto poštnih znamk se je občasno zgodilo, da je kakšno pismo, zaradi pomanjkljivega znanja ali nepozornosti poštnih uslužbencev, brez težav prišlo do naslovnika, čeprav je bilo v celoti ali delno frankirano s kolki.

Pismo iz leta 1948, frankirano s kolkom FNRJ za 2 din iz leta 1946 in znamko DFJ za 1 din iz leta 1945, je brez težav prispelo iz Zagreba na Reko.

Če pa je poštni uslužbenec le opazil, da frankatura vsebuje kolke, jih je običajno z rdečim ali modrim svinčnikom občrtal (ali prečrtal) in tako ločil od ostalih znamk. Na pošiljko je potem odtisnil (ali napisal) veliko črko T ter določil višino porto poštne, ki jo je bilo potrebno izterjati od naslovnika ob dostavi.

Leta 1922 so šele na dohodni pošti v Splitu ugotovili, da kolek Kraljevine SHS za 1 din ni primerna frankatura. Kljub temu kaže, da naslovnik ni plačal porto poštne.

V Sloveniji kolkov ne uporabljamo več, ker so bili, zaradi modernizacije javne uprave in poenostavitve procesov plačila storitev, ukinjeni (9). Leta 2002 je bil zakon o upravnih taksah dopolnjen tako, da je dopuščal plačevanje taks z vsemi veljavnimi plačilnimi instrumenti, kar so upravni organi realizirali v letu 2003. Do leta 2007, ko je nova sprememba zakona o taksah kolke ukinila, so se uporabljali v zmanjšanem obsegu, le kot ena od možnosti plačevanja taks, dokončno pa so se poslovili s 1. septembrom 2008. Novega gradiva torej že več kot desetletje ni več in celotna zgodba o kolkah na našem ozemlju je zdaj nekakšna zaključena celota, kar daje zbiranju še dodaten čar.

Kolke torej lahko najdemo na mnogih, predvsem starejših dokumentih - na raznih potrdilih, prošnjah, vlogah, šolskih in mojstrskih spričevalih, študentskih indeksih, dovolilnicah, prepustnicah, legitimacijah, potnih listinah, orožnih listih, vložnih knjižicah, pooblastilih, raznih prepisih, zapisnikih, tožbah in odločbah advokatov, notarjev in sodišč, na načrtih, zemljiško-knjižnih izpiskih, menicah in še na mnogo čem. Gotovo vam je že prišel v roke kateri od naštetih dokumentov in kakšnega bi zagotovo našli tudi doma.

Seveda ne smemo pozabiti na kolke, natisnjene na računih, bančnih čekih, menicah, eskontnih listah, živinskih potnih listih, tovornih listih za počasne in hitre vlake ali ladje in na mnogih drugih formularjih. Te bi lahko primerjali s poštnimi celinami, ki imajo prav tako natisnjeno oznako vrednosti za določeno storitev. In tako, kot v primeru povišanja poštne ali uporabe celine za drugo storitev (težje pismo ali pošiljanje v tujino), skladno s cenikom poštnih stori-

21. novembra 1877 v Sevnici napisana menica, z natisnjenim kolkom vrednosti 20 krajcarjev, je bila vnovčena en mesec kasneje v Ljubljani.

tev, nanjo nalepimo dodatne znamke, tudi na obrazce z natisnjenim kolkom dodamo manjkajočo vrednost v kolkih, da zado- stimo tarifi, ki je po zakonu za storitev predvidena.

Kakor poštne znamke na pošiljki se tudi kolke na dokumentu razvrednoti. To je lahko storjeno na več načinov. V starih časih je bilo prečrtavanje kolkov povsem običajno, velikokrat pa so jih uničili kar s pisanjem preko njih in besedilo na kolku je bilo obenem del uradnega zapisa na listini.

Kolki, izdani leta 1883, so bili na dokumentu uničeni s pisanjem preko njih, potem pa še s prečrtavanjem z barvnim svinčnikom.

Kasneje je bila večina kolkov raz- vrednotena z odtisi pečatov ali štampiljk raznih uradov in inštitucij. Na računih podjetij in trgovcev pogosto najdemo na kolkih odtise posebej izdelanih štampiljk PLAČANO v jeziku, ki je bil na določenem govornem področju v uporabi.

Posebej zanimiv način razvrednotenja kolkov pa je bilo uničenje njihove površine z luknjanjem (predvsem v tujini, z eno ali več luknjami okrogle, trikotne ali zvezdaste oblike) ali s perforiranjem. To se je uporabljalo predvsem na uradnih listinah in dokumentih, naredili pa so ga s posebnim strojem. Množica luknjic je običajno tvorila besedo UNIČENO v uradnem jeziku področja, kjer se je stroj uporabljal.

Kolki Kraljevine SHS - 500 din iz leta 1923, na običajnem papirju in štirje kolki (2 x 50 din in 2 x 20 din) iz leta 1924, na izredno tenkem in skoraj prozornem pelure papirju (cigaretni papir) so bili uporabljeni na obrazcu Odobrilo za žago, veljavnem za leto 1926. Vsi so bili razvrednoteni s perforiranjem z besedo UNIČENO.

Tudi pri vrednotenju kolkov lahko hitro najdemo vzporednice s filatelijo, je pa nekaj razlik. Splošno gledano so najcenejši uporabljeni in z dokumentov odlepljeni kolki, ki jih lahko primerjamo z žigosanimi poštnimi znamkami. V nasprotju s kemičnim svinčnikom prečrtano ali z besedilom popisano poštno znamko, ki je za filatelista brez vrednosti, je prečrtan ali popisano kolek povsem sprejemljiv. Fiskalistika ali fiskalna filatelija namreč ne zahteva popolnih in nepoškodovanih kolkov, z vsemi zobčki, svežimi barvami, nedotaknjениm lepilom in podobno. Pomembno je le, da kolek opravi funkcijo pomožnega plačilnega sredstva. Saj je denar veljaven tudi, če je večkrat prepognjen, umazan ali ga delček celo manjka. Cene v katalogih kolkov praviloma veljajo za srednje ohranjene primerke, vrednost odlično ohranjenih pa je lahko precej višja.

Paketna spremnica iz leta 1921 s kolkom Kraljevine SHS za 20 par, ki je bil, ob izvozu domžalskih slamniov v Švico, uničen z žigom carinarnice v Ljubljani.

Kar velja za neuporabljene poštnе znamke, velja tudi za neuporabljene kolke – običajno so vredni več od uporabljenih. Njihova glavna značilnost je, da imajo zadaj še vedno lepilo, se pravi, da niso bili odlepljeni z dokumentov in da njihova sprednja stran ni bila na kakršen koli način razvrednotena.

Neuporabljeni kolki so praviloma vsaj dvakrat, lahko pa tudi nekajkrat dražji od uporabljenih.

Med italijansko in nemško okupacijo (1941/45) so bili v Ljubljanski pokrajini v uporabi italijanski kolki treh različnih izdaj s pretiskom PROVINCIA DI LUBIANA.

Bistveno več so vredni kolki, uporabljeni na formularjih, listinah in dokumentih. Pravzaprav se ocenjuje vrednost celote kot take, na vrednost pa vpliva več dejavnikov. Predvsem je pomembno, za kakšno vrsto dokumenta gre, kako zanimiv in/ali redek je, ali je bila zaračuna in plačana prava tarifa, koliko in kakšnih kolkov je nalepljenih na njem, na kakšen način so bili ti razvrednoteni in podobno.

Kolkovan dokument lahko primerjamo z odposlanim pismom, pri katerem ugotavljamo pravilno frankiranje, morebitne mešane frankature, dodatne žige in poštnе manipulacije ter ostale elemente, ki jih sicer obravnava poštna zgodovina. Podobnosti je precej in v obeh primerih gredo lahko cene v nebo, tja do ljubiteljskih za res redke ali unikatne primerke.

Naklade kolkov so bile vedno nižje od poštnih znamk, njihove nominalne vrednosti pa bistveno višje. Ogromno gradiva je bilo v preteklosti uničenega, ker ni bilo več potrebe po njegovem hranjenju. Dejstvo, da kolkov pri nas večino 20. stol. ni nihče resno zbiral, dodatno govori v prid njihovi redkosti. Preveč pridno pospravljanje domačih podstrešij in sežig ali odvoz celotnih arhivov (sodišč, uradov, odvetnikov,

podjetij) na smetišča sta pri nas naredila več škode kot vse elementarne nezgode in vojne skupaj ter zbiralce prikrajšala za marsikakšen kos gradiva.

Da bi opozoril nanje in jim s tem dvignil pomembnost, je Jelinčič v svoji knjigi (9) kolke ovrednotil zelo visoko. Pogled na postavljene cene je kar zastrašujoč in lahko marsikoga odvrne od zbiranja. A v resnici ni tako hudo. Barefoot v svojem katalogu (10) ponuja veliko bolj realne številke, a konec koncev cene določata ponudba in povpraševanje na trgu in dokler je zbiralec še malo, so te zelo zmerne, nakup večjih lotov pa jih še precej zniža.

V prihodnosti pričakujem postopno naraščanje števila zbiralcev. Z večjim povpraševanjem se bo tudi cena posameznim kosom gotovo zvišala.

Iskani bodo predvsem redki preostali neuporabljeni kolki, ki so bili v uporabi daljše časovno obdobje in se jih je zato veliko porabilo in kolki, predvsem tisti na dokumentih, ki so jih uporabljali zelo kratek čas ali pa se jih ni ohranilo mnogo. V svetu so kolki že zdavnaj našli pot v dražbene kataloge in pri nas se bo zgodilo enako. Morda bi veljalo razmisliti o zbiranju kolkov tudi kot o potencialno donosni naložbi.

Vsakič, ko se lotim zbiranja česa novega, se najde nekaj zbiralcev in trgovcev, ki opravičujejo visoko ceno ponujenega gradiva z besedami: »To bi moral začeti zbirati pred leti, ko je bilo gradiva še dovolj in je bilo poceni.«. Seveda je v tem nekaj resnice in to velja tudi za kolke, a človek ni kriv, če se je rodil sto let prepozno. Gradiva je vseeno še vedno dovolj, tudi po zelo sprejemljivih cenah.

Ob izdaji orožnega lista leta 1934 v Mariboru, ki je sodil v Dravsko banovino, je bila z državnim kolkom plačana upravna taksa v višini 50 din. Ob vsakoletnem podaljšanju dovoljenja pa je bilo potrebno plačati le banovinsko takso v višini 25 din, s posebnimi kolki Dravske banovine.

Za zbiranje kolkov me je več let navduševal Francisc Ambrus, romunski zbiralec in razstavljaev v tekmovalnem razredu fiskalne filatelije, ki sem ga spoznal v Mariboru leta 2012, ko sem se na razstavi *Maribofila* udeležil njegovega predavanja o zbiranju in tekmovalnem razstavljanju kolkov. Potem sva se srečala še dvakrat v Budimpešti, obkrat na seminarju za sodnike, kjer mi je celo ponudil pomoč z nasveti in pri nabavi gradiva, a se še nisem dal prepričati. Mislil sem si: »Kaj mi je pa še tega treba? Saj že tako zbiram preveč stvari in bi moral obseg skrčiti, ne pa iti v širino.«. A že to, da sem šel na njegovo predavanje, veliko pove. Gotovo je bila že takrat v meni nekakšna skrita želja po zbiranju kolkov, radovednost, simpatija. Očitno mora ideja v človeku preprosto dozoreti in ko je pripravljen, se zgodi - samo od sebe.

Z leti se določenih stvari počasi naveličamo in iščemo spremembo, nekaj novega. Jaz sem jo našel v fiskalni filateliji. Po dolgem času se spet počutim kot zvedavi deček, ki mu oči kar zažarijo, ko zagleda nov kos za svojo zbirko. Dosedanje izkušnje me opozarjajo, naj bom previden in naj ne zbiram vsega povprek, zato sem se omejil zgolj na kolke, uporabljane na ozemlju Slovenije nekoč in danes. Zavedam se, da sem spet na začetku in da je pred mano še dolga pot. A ravno v tem je čar, saj štejejo predvsem sprotni užitki na poti in ne le prihod na cilj.

Viri in literatura:

1. Shaw, Stanford J. and Shaw, Ezel Kural: History of the Ottoman Empire and Modern Turkey, Volume II: Reform, Revolution and Republic: The Rise of Modern Turkey, 1808 – 1975, Cambridge University Press, Cambridge, 1977.

2. https://en.wikipedia.org/wiki/Stamp_act
3. https://en.wikipedia.org/wiki/Revenue_stamps_of_the_United_Kingdom
4. Bernardini, Ernst: Lovrenc Košir – Laurenz Koschier, Pobudnik poštne znamke, Filatelistična zveza Slovenije, Ljubljana, 2004.
5. https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_types_of_revenue_stamps#Design
6. Mackay, James: The Guinness Book of Stamps, Facts & Feats, Second edition, Guinness Publishing Ltd, Enfield, 1988.
7. MICHEL Europa-Katalog 2009/10, Band 6 Westeuropa, Schwanneberger Verlag, Unterschleissheim, 2009.
8. Waters, Andy: Kolki v obdobju Verigarjev, Zbornik mednarodnega simpozija 100 let Verigarjev - prvih slovenskih poštних znamk, Filatelistična zveza Slovenije, Ljubljana, 2018.
9. Jelinčič Plemeniti, Zmago: Upravni koleki na slovenskih administrativnih ozemljih, Slovenska numizmatika VII, Učila International, založba d.o.o., Tržič, 2010.
10. Barefoot, J.: Yugoslavia Revenues, 1 st Edition, J. Barefoot Ltd, York 2003.
11. Lastna zbirka in arhiv.

Boštjan Petauer

Rekonstrukcija prodajne pole znamke Velike Britanije iz leta 1858 za en peni - številka plošče 91

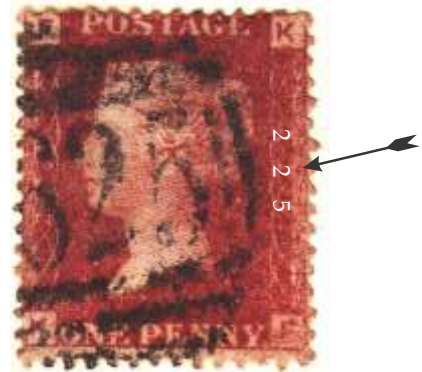
V številki 2/2018 našega glasila smo predstavili prodajno polo angleškega rdečega penija iz leta 1841, tokrat pa predstavljamo prodajno polo prav tako rdečega penija, vendar iz leta 1858.

Priprave na izdajo te znamke so se pričele že leta 1858, čeprav je izšla šele leta 1864. Na znamki je, prav tako kot pri izdaji leta 1841, prikazan portret kraljice Viktorije, vendar se znamke od prejšnje izdaje razlikujejo na več načinov, in sicer:

- Po barvi: ta je pri izdaji 1858 roza rdeča (v več odtenkih), pri izdaji 1841 pa je bila rdeče rjava (ravno tako v več odtenkih).
- Po vodnem znaku: Velika krona v nasprotju z malo krono pri izdaji 1841.
- Po zobčanju: Izdaja 1858 je zobčana (grebenasto 14), tista iz 1841 je nezobčana.
- Na sredini desnega roba znamke se nahaja številka plošče – pri izdaji 1841 tega ni.
- V vseh štirih vogalih znamke so črke, pri izdaji 1841 le v spodnjih in rozeta v zgornjih dveh.

Številke plošč so od 71 do 225, razen števil 75, 126 in 128; plošče s temi številkami so namreč zavrgli. Isto se je zgodilo s ploščo številka 77, vendar pa je nekaj primerkov znamk z nje prišlo v javnost; njena kataloška vrednost se izraža v šestmestnem številu, pa naj gre

za evro, funt ali dolar. Od ostalih so najredkejšje znamke s plošče številka 225, od katerih je vsaka vredna približno toliko, kot komplet znamk z vseh ostalih plošč (seveda brez plošče št. 77) skupaj.

Primerek znamke s plošče št. 225. Številka plošče (225) je navpično na sredini desnega roba. Zaradi boljše vidljivosti smo znamko povečali in naknadno poudarili sicer slabše vidno številko plošče.

Pred tem je bila zadnja znamka za en peni tiskana na plošči številka 68, plošče s številkami 69 in 70 pa so prav tako zavrgli.

Znamke so imele črke v vseh 4 vogalih, spodaj tako kot pri izdaji leta 1841, zgoraj pa v obratnem vrstnem redu – to naj bi oteževalo ponarejanje. Druga znamka v prvi vrstici ima tako spodaj oznako AB,

zgoraj pa BA. Na dveh listih je prikazana rekonstrukcija cele pole, ki obsega 240 znamk (tako kot pri izdaji 1841), vse pa so natisnjene s plošče številka 91.

Znamke so bile v uporabi do konca leta 1879, šele 1. januarja 1880 je namreč izšla nova znamka za en peni.

Znamka z vogalnimi črkami: zgoraj F in I, spodaj pa obratno - I in F s plošče 223.

Znamka z vogalnimi črkami: zgoraj J in P spodaj pa obratno - P in Js plošče 224.

(bostjan.petauer@siol.net)

Veselko Guštin

Zgodba o pismu - 6

Prav veliko otroških zgodb, pesmic ali risank na temo »poštne znamke« ni, a v spominu sta mi ostali dve. V risanki Pat in Mat ju vidimo, kako dajeta pisemske ovojnice in razglednice v pralni stroj z namenom, da bosta odlepila znamke. Prej sta to počela tako, da sta jih kar trgala s pisem. Kakšna škoda, kakšna grdobjija! Drugi primer pa je pesem Otona Župančiča v knjižici Mehurčki in z ilustracijami Marlenke Stupica z naslovom Pismo.

Prva kitica se glasi:

*Prišlo je pismo iz daljne dežele,
iz daljne dežele, iz tujega kraja,
iz tujega kraja, od zamorskega kralja,
belo pismo, črn pečat.*

Zamorski kralj s pismom v roki.

Pisma »zamorskega kralja« žal nimam, imam pa dva primera, ki sta v našo deželo prišla iz »Zamorskega kraljestva«.

Pismo iz Etiopije leta 1953.

Prvo je pismo iz Adis Abebe: ADDIS ABABA 30.6.53 ETHIOPIA (pa še isto v njihovi pisavi), še pod vladavino cesarja Haile Selassieja. V tistih časih, ko je bila Slovenija še del Jugoslavije, je bilo kar precej službenega dopisovanja med neuvrščeni. Priporočeno (R) pismo je bilo poslano z letalsko pošto, kar je pošiljatelj plačal z več različnimi znamkami, skupaj 60 (letalsko) +35 (priporočnina) = 95 centimov (santimov). Denarna enota v državi je bil (od leta 1944 naprej drugi) Birr, ki je imel 100 stotink (santimes). Pismo je potovalo preko Egipta (AERODROM CAIRO: -2 JL 53) in prispelo v Ljubljano (LJUBLJANA 1 - 8.VII.53). Cesar Selassie je vladal Etiopiji od 1916 do 1974. Samostojno državo so v

začetku oktobra leta 1935 napadle italijanske fašistične enote. Zasedba je trajala do leta 1941. Ko je Italija stopila v 2. svetovno vojno, so sile agleškega imperija skupaj z gibanjem *Arbegnoch* obnovile suverenost države. Italijanska gverila se je nadaljevala vse do leta 1943, ko so decembra 1944 Britanci priznali Etiopiji popolno suverenost s podpisom anglo-etioopskega sporazuma. Leta 1952 je cesar skušal urediti federacijo z Eritrejo, a je združba obstala le do leta 1963. Selassieja poznamo tudi pri nas, saj je večkrat obiskal našo nekdanjo skupno domovino. Cena te kuverte? Najboljši približek dobimo, če gremo na ebay.com pogledat podoben material. Takoj ugotovimo, da so posamezne znamke vredne vsaka po 1,23 €. Če bi odlepili znamke s pisma, bi torej dobili okrog 10 €. Če pa pogledamo še ponudbo pisem, ugotovimo, da se ta prodajajo od 10 pa do 100 €. Seveda pa zadnjo ceno vselej določi kupec!

Drugo pismo prihaja iz Egipta, iz Kaira (CAIRO ETRANGER 3. OCT 53 ter zapis še v arabščini) in je z letalsko pošto prispelo v Ljubljano (LJUBLJANA 1 4.11.53 V). Poštne je bilo za 62 tisočink (milliemes). Uporabljene so znamke s podobo kralja Faruka, a s pretiskom treh črt in z nespremenjeno vrednostjo.

Pismo iz Egipta leta 1953.

Takratna valuta je bil egipčanski funt, ki je imel 1000 tisočink (milliemes). Skrajno levo na prednji strani je okrogel žig z napisom samo v arabščini. To je cenzurni žig. V tistih burnih časih, po strmoglavljenju kralja Faruka, nič ni bilo prepuščeno slučaju in preveriti je bilo potrebno vsebino vsakega pisma. Kralj je vladal od 28. aprila 1936 do 26. julija 1952. V Egiptu so začeli revolucijo 23. julija 1952 z namenom strmoglavljenja kralja. Ukinili so monarhijo in proglasili republiko. Prvi predsednik je postal Muhammad Naguib, na prvih volitvah pa je zmagal Gamal Abdel Nasser. Tudi njega smo večkrat videli v naših krajih. Cena takega pisma? Tudi tu je podobno kot za etiopska pisma, le da je v ponudbi občutno manj podobnih ovojníc.

veselko.gustin@gmail.com

Ne odlašajte predolgo in se udeležite

SIMPOZIJA O VERIGARJIH

12. in 13. oktobra 2018

v Muzeju novejšje zgodovine v Ljubljani

Boštjan Petauer

Visoki zaščitniki filatelije

*Ste vedeli, da imamo tudi filatelisti zaščitnika v krščanstvu?
To ni kateri izmed svetnikov, ampak eden od štirih nadangelov, Gabrijel
(ostali trije so Mihael, Rafael in malo manj znani Urijel).*

Nadangel Gabrijel je zaščitnik komunikacij, kajti on je najpomembnejši božji glasnik, saj je človeštvu posredoval najpomembnejša božja sporočila. Pomaga pri komunikacijah med ljudmi in vsem ljudem, ki so poklicno vpeti v področje komunikacij oziroma sporočanja – od novinarjev, **poštnih uslužbencev** in zaposlenih v telekomunikacijskih podjetjih do duhovnikov, diplomatov in poslanikov.

Gabrijel je tudi zaščitnik **filatelistov** (saj se znamke uporabljajo za pošiljanje sporočil preko pošte).

Nadangel Gabrijel. Na levi strani znamke je navpični napis »Nadangel Gabrijel, zaščitnik (Schutzpatron) filatelije«.

Precej držav je na svojih znamkah upodobilo tega nadangela, med njimi pa sem do sedaj našel le eno, in sicer avstrijsko izdajo iz leta 1973, na kateri je upodobljen kot zaščitnik filatelije.

NIKOLKO AVAJLEFKO AVDOČANSTVO AVAJLEFK TOMISLAV
VISOKO ZAŠČITNIK FILATELIJE

*Njegovo kraljevsko veličanstvo, Kraljevič
Tomislav, visoki zaščitnik filatelije.*

Pred II. svetovno vojno so imeli jugoslovanski filatelisti tudi svojega kraljevega zaščitnika, kot je razvidno iz kataloga jugoslovanskih znamk za leto 1937.

Pa naj še kdo reče, da smo filatelisti kar neki ne bodi ga treba ...

Literatura in viri

1. Pešič Miodrag Č., Istorijski pregled poštanskih maraka Kraljevine Jugoslavije 1921-1937. Beograd 1937,
2. www.thoughtco.com/saint-gabriel-archangel-patron-of-communication-124342
3. Zasebna zbirka.

(bostjan.petauer@siol.net)

Boštjan Petauer

Panjska končnica s poštnim motivom

Poslikane panjske končnice so del slovenske kulturne dediščine, ki ga pozna skoraj vsak Slovenec. Glede na današnje védenje so poslikane panjske končnice tako rekoč avtohtoni kulturni element. Zanje velja, da so se kot eno od poglavij ljudske umetnosti, ustvarjene večinoma od in za pripadnike nižjih (kmečkih) družbenih plasti, pojavile na delu slovenskega etničnega ozemlja v drugi polovici 18. stoletja, doživele svoj razcvet v obdobju med letoma 1820 in 1880 ter spričo spremenjenih ekonomsko-socialnih in duhovnih razmer zamrle v začetku 20. stoletja.

Poslikani panji so bili v splošni rabi ob koncu 19. stoletja in v začetku 20. stoletja na ozemlju od južne Koroške, severozahodne slovenske Štajerske, osrednje in severne Kranjske do dela Goriškege. Izven tega ozemlja jih je živahna kranjska trgovina z živimi čebelami zanesla na tisoče marsikam v evropske in celo druge dežele.

Z etnološkega vidika so pomembne kot mediji za razkrivanje odnosa do sveta tako njihovih ustvarjalcev kot tudi porabnikov. Posebnost slikarstva na panjskih končnicah je tudi ta, da se v nasprotju z motiviko na predmetih drugih zbirk ljudske likovne umetnosti, ki izhaja iz religioznega sveta, na panjskih končnicah pojavljajo številni prizori iz vsakdanjega življenja. Kot take so še vedno izziv tudi za sodobne poustvarjalce te zvrsti dediščine.

Ko sem med sprehodom po ljubljanski tržnici opazil stojnico, na kateri so prodajali panjske končnice, me je takoj pritegnila ena z motivom, ki ga doslej še nisem zasledil, pa čeprav sem videl že na stotine končnic. Na njej je prikaz Ljubljane na levi strani in poštni sel (postiljon) na desni. Takoj sem jo kupil.

Danes ta končnica krasi sosedov čebelnjak, ki pa se, zaradi pomanjkanja prostora pri njem, nahaja kar na mojem vrtu.

Morda bo pogled na to končnico spodbudil kakega filatelista – čebelarja, da bo tako ali podobno končnico namestil na svoj čebelnjak.

Vir: Slovenski etnološki muzej

Boštjan Petauer

(bostjan.petauer@siol.net)

Veni Ferant

Svetovna razstava v Pragi

Prvič sem se kot nacionalni komisar udeležil velike svetovne razstave, ki so jo organizirali češki organizatorji v Pragi. Glede na to, da to ni bila njihova prva velika razstava (zadnja je bila leta pred 10 leti leta 2008), bi pričakoval, da bo organizator dobro vnovčil svoje bogate izkušnje, predvsem kar se tiče organizacije razstave.

Na pot sva se z ženo odpravila z avtomobilom v ponedeljek zgodaj zjutraj, saj je organizator že ta dan pričakoval prihod komisarjev in sprejem zbirke. V hotel Clarion Congress v Pragi, kjer je bila razstava, sva prispela okoli 15. ure in takoj sva odnesla zbirke organizatorju. Po standardnem postopku, ko so preverili popis materiala na vsakem razstavnem listu, sem oddal zbirke in se napotil v sobo. Hotelske sobe so bile prostorne in

lepe, le pot iz garaže mimo recepcije do sobe je bila nekoliko dolga, pa tudi sam hotel je dokaj velik. Ko sva se dokončno z vsemi stvarmi preselila v sobo, sva sklenila, da greva v center Prage, kjer bova po dolgi vožnji nekaj pojedla.

Iz hotelske recepcije se sprehodiš mimo številnih lokalov in že si na postaji metroja, od tam pa do središča Prage ni več daleč. Enostavno in poceni. Za kosilo pa seveda „vepřové koleno“ in značilni knedli z golažem. In ker moja filatelistična zbirka govori o pivu, sva seveda preizkusila še češko pivo.

V torek smo morali komisarji dopoldan preveriti, ali so vse naše zbirke pravilno vstavljene v razstavne vitrine. Med zbegani delavci, ki so vstavili do takrat morda 20% vseh zbirke, smo se gnetli tudi komisarji in iskali naše zbirke. Z grozo sem opazil, da so češke razstavne vitrine manjše od naših, zato so se listi ponekod preveč prekrivali in vso besedilo ni bilo vidno, kar je ponekod morda vplivalo na

Po naporni vožnji in predaji zbirke organizatorju se je prileglo tipično češko kosilo. Foto: N. Ferant.

V terminu, ko bi komisarji morali preveriti vstavljene zbirke, je bilo še veliko delavcev in malo zbirke.

oceno sodnikov, pa tudi številni obiskovalci so bili prikrajšani za celovit prikaz zbirk. Žal smo morali razstavne prostore na hitro zapustiti, saj je bilo nevarno ogledovati zbirke, ko pa so delavci še hiteli s steklenimi ploščami in bi lahko prišlo do nesreče.

Takole nerodno so se na žalost prekrivali listi v razstavnih vitrinah.

Na popoldanskem srečanju komisarjev so nas obvestili, da odprtje razstave ne bo v sredo ob 10. uri dopoldan, ampak že v torek zvečer ter da bo odprtje v centru mesta in ne na prizorišču samem. Do tja so nas razvozili z avtobusi, saj nas je bilo vseh skupaj okoli 300. Kasneje sem ugotovil, da so spremembe urnika edina stalnica te razstave, kar od nivoja razstave komisarji nismo pričakovali.

Prizor, ko so z rezanjem traku svečano odprli filatelistično razstavo Praga 2018.

Po odprtju razstave in dobri večerji so nas organizatorji z avtobusi nekako dostavili v hotel. Težava je bila v tem, da smo se utrujeni od vsega želeli vsi vrniti v hotel s prvim avtobusom.

Naslednje jutro smo na komisarskem sestanku ob pomoči prevajalke nekako uspeli dobiti nove informacije za ta dan.

Komisarji med vsakodnevnim sestankom.

Ker na sestanku ni bilo vseh komisarjev oziroma so med prevajanjem klepetali, je prišlo do neljubega dogodka. Iz nam neznanega razloga so spremenili termin skupnega fotografiranja komisarjev. To naj bi potekalo pol ure prej, kot je bilo na našem urniku, ki smo ga prejeli že mesec ali dva pred razstavo. In tako se je zgodilo, da smo opravili fotografiranje, potem pa so čez pol ure prišli še preostali komisarji, ki so se držali napisanega urnika. Seveda je fotograf že zdavnaj odšel, praznje oblečeni komisarji pa so ostali razočarani. Težko je razumeti, da v dobi pametnih telefonov organizator ni sporočil sprememb po mejilih ali pa jih zapisal na oglasno tablo v recepciji hotela.

Zvečer pred spanjem sem prelistal še elektronsko pošto in ugotovil, da nam je organizator ob 19:14 poslal obvestilo, da se moramo naslednje jutro ob 9:00 obvezno zglasiti v komisarski sobi. Seveda me je zanimalo, zakaj spet menjava urnika.

Radovedni komisarji iz 26 držav smo se zbrali ob napovedani zgodnji uri. Povedali so nam, da je ekspertna skupina odločila, da bo podrobneje pregledala kar 51 različnih razstavnih listov. Tudi dva slovenska. Po začetnem ugibanju, za katere zbirke gre, saj tega podatka nismo imeli, vsaka od treh naših zbirk pa se je nahajala v drugem prostoru, sem se odločil za Kranjčevo zbirko in takoj naletel na težavo. Ko me je član komisije poklical, da sem na vrsti, mi je povedal tudi številko zbirke, ki pa ni bila naša, ampak slovaška! No, drugi list pa so vzeli iz Kranjčeve zbirke in ga začasno nadomestili z obvestilom, da je list trenutno odstranjen.

Kranjčeva zbirka je bila razstavljena v tej dvorani.

Ekspertna skupina je v filateliji nekaj podobnega, kot je v športu antidopinška komisija. Skrbi za to, da v razstavnih zbirkah ni ponarejenega materiala, zato je za večino pobranih vzorcev izdala predlog, da avtorji za te materiale v bodoče priskrbijo ateste, ki morajo biti shranjeni na hrbtni strani določenega lista. Naročili so nam, da naj bomo prisotni spet ob 16. uri, ko bodo vračali odvzete liste nazaj v vitrine.

Tudi naslednji dan ni minil brez zmešnjav, kar se urnika tiče. Ko smo po urniku prišli v komisarsko sobo, da bomo imeli sestanek, so le-tega odpovedali in namesto tega izvedli predavanje o razglednicah. Med predavatelji je bil tudi Bojan Bračič.

Bojan Bračič je predstavil izkušnje pri ocenjevanju eksponatov razglednic z letošnje razstave Maksi Ravne 2018.

Po sestanku oz. predavanju je le sledila podelitev medalj komisarjem, seveda z večurno zamudo.

Že doma sem si na programu označil, da ne smem zamuditi predavanja o komisarskih nalogah. Ko sem ob napovedani uri stopil v predavalnico, je govornik povedal še dva stavka in se zahvalil vsem za udeležbo ter zaključil s predavanjem. Organizatorji nas niso obvestili, da bodo predavanje pričeli pol ure pred napovedanim terminom. Lahko si predstavljate, kako slabe volje sem bil spet.

Tudi predzadnji dan se organizatorji niso uspeli držati napovedanega urnika, zato je spet prihajalo do težav. Po programu smo imeli prevzem medalj in priznanj za naše razstavljalce, vendar so organizatorji iz neznanega vzroka to odpovedali. Ker je bil prisoten tudi razstavljalcev Lojze Tomc, sva se sprehodila do sobe, kjer so bivali organizatorji in pomožna osebje. Pred nama je nizozemski komisar s težavo prevzel skoraj vse in potem sva bila na vrsti že midva. Je kar trajalo, da so našli vse, še celo več, saj je Lojze prejel tudi medaljo (ni pa bilo priznanja, čeprav bi moralo biti ravno obratno), potem pa je prisopihal v sobo eden od čeških organizatorjev in zaustavil podeljevanje zasluženih priznanj.

Bojan Bračič, Peter Suhadolc in Alojz Tomc so imeli v Pragi različne funkcije.

Bojan Bračič je bil predavatelj, hkrati pa je tajnik FEPE, ki je imela v nedeljo v Pragi še kongres. Peter Suhadolc se je udeležil sestanka predsednikov komisij FIP. Alojz Tomc je imel na razstavi svojo zbirko. V Prago se je odpravil s svojim avtomobilom, družbo pa sta mu delala Veko Krahulec in Marjan Merkač. Z avtobusom je razstavo obiskal tudi Igor Pirc. Večjega navala Slovencev pa ni bilo opaziti.

Pogled na dvorano v Pragi, kjer je potekala svečana podelitev priznanj - palmares.

Med svečano večerjo se je za isto mizo zbrala pisana družba iz Amerike, Kitajske, Cipra, Hrvaške in Slovenije. Bilo je dovolj časa za izmenjavo vtisov o tej razstavi.

Gneča pred okencem češke pošte.

Predsednik FEPA José Ramón Moreno, predsednik FIP Tay Peng Hian in slovenski komisar Veni Ferant. Foto: Nataša Ferant.

Takole so organizatorji okrasili zbirke z zasluženimi vrstami odličij.

In kako smo se slovenski razstavljalci odrezali na svetovni razstavi v Pragi? Alojz Tomc in Bojan Kranjc sta dosegla 85 točk, avtor članka pa 86, torej vsi trije v rangu velike pozlačene medalje.

veni.ferant@gmail.com

Bojan Bračić

Kongres FEPA 2018 v Pragi

Dan po zaključku Svetovne filatelistične razstave Praga 2018 je bil v hotelu Clarion, v katerem je bila razstava, tudi kongres Federacije evropskih filatelističnih zvez – FEPA.

Kongresa se je udeležilo 33 delegatov posameznih članic, to so nacionalne zveze. Vseh članic je sicer 44. Nekatere, katerih delegati se kongresa niso mogli udeležiti, so pooblastile za zastopanje na kongresu katero od prisotnih zvez, tako da je bilo skupaj s pooblastili prisotnih 39 članic. Ugotavljam, da je to precej bolje, kot se zadnje čase dogaja na zborih članov FZS, na katerih predstavniki nekaterih društev oziroma klubov praktično nikoli ne sodelujejo.

Na začetku se je FEPA zahvalila predsednikom nacionalnih zvez, ki naj bi bili med najzaslužnejšimi za delovanje njihovih zvez in s tem za delovanje filatelije v celoti, s podelitvijo zlatih značk FEPA. Zaenkrat so jih dobili samo prisotni predsedniki zvez, s čemer želi uprava FEPA spodbuditi voditelje filatelističnih organizacij v svojih državah, da bi se v prihodnje osebno udeleževali kongresov FEPA. Zlato značko FEPA je za tretji mandat tajnika evropske filatelistične zveze dobil tudi avtor tega sestavka.

Med obsežnim dnevnim redom, ki je vseboval 20 točk, velja omeniti predvsem naslednje:

- Zahvaljujoč objavljenim oglasom v reviji FEPA News in na spletni strani www.fepanews.com ter vedno večjim interesom za sodelovanje FEPA (*FEPA Recognition*) tudi pri manjših filatelističnih razstavah, je finančno

stanje v FEPA stabilno, zato uprava FEPA predloga nekaj posameznih članic o zvišanju članarine, ki je trenutno 150 € na leto, sploh ni dala v razpravo.

- FEPA je prva sprejela pravilnik o razstavljanju razglednic, ki ga je v celoti prevzela tudi Svetovna filatelistična organizacija FIP. Čeprav je bilo ob sprejetju dogovorjeno, da naj bi po dveh letih pravilnik revidirali z ozirom na ugotovitve pri njegovi praktični uporabi, smo rok za spremembe podaljšali za naslednji dve leti, saj do sedaj zaradi premalo izkušenj nismo zbrali dovolj tehtnih pripomb in sugestij za spremembe.
- Administrator spletne strani FEPA Ari Muhonen je pojasnil tehnične probleme, zaradi katerih spletna stran www.fepanews.com šest tednov ni

Uprava FEPA, od leve José Ramón Moreno, Alfred Kunz, Nicos Rangos, Birthe King, Ari Muhonen in Bojan Bračić.

delovala. Zdaj so problemi rešeni (upamo, da trajno) in omenjena spletna stran spet normalno deluje. Vsi, ki jih zanima, kaj se dogaja na področju filatelije v Evropi, ste vabljeni, da jo obiščete.

- Po ugotovljenih problemih pri uporabi pravilnika za Oprto filatelijo je bil sprejet predlog, da se v bodoče kriterij obdelava (*treatment*) ne deli več na filatelistični in nefilatelistični del, saj je zgodba, ki jo pripovedujeta različni vrsti gradiva, le ena.
- Ker je bilo pri tekmovalnem razredu Moderne filatelije do sedaj nekaj zmede, saj je vsak organizator po svoje določal časovne meje za uporabljeno gradivo, je bil na pobudo španske zveze sprejet naslednji sklep. Meja za uporabljeno poštno gradivo (znamke in druge vrednotnice, žigi itd.) v razredu Moderne filatelije je od sedaj naprej od leta 2000 do leta 2020. Po petih letih se

bo meja premaknila za pet let, to je od leta 2005 do leta 2025 in potem spet čez pet let itn.

- Za razstavljalce filatelistične literature je bil sprejet zanimiv predlog, ki ga je pripravil podpredsednik FEPA Giancarlo Morolli. V prihodnje naj bi na razstave dostavljali le po en izvod (do sedaj dva), maksimalni prispevek (*frame fee*) za posamezni naslov filatelistične literature pa bi smel biti največ 40 evrov.

Ko sem ravno »pri besedi«, naj na koncu dodam, kar sicer ni direktno povezano s kongresom. Očitno se interes za razstavljanje razglednic veča, saj se je seminarja o tem novem tekmovalnem razstavnem razredu udeležilo 40 poslušalcev in se je po koncu predstavitev, ki smo jih imeli José Ramón Moreno, Birthe King in avtor tega prispevka, razvila kar obširna in zanimiva razprava.

bojan.bracic@triera.net

Delegati na kongresu v Pragi. Skrajno desno stoji Pedro Vaz Pereira. Foto: V. Ferant.

Veselko Guštin

Mladinski filatelistični krožki

Lahko se pohvalimo, da imamo kar precej mladinskih filatelističnih krožkov, ki delujejo po celi Sloveniji, pa tudi zunaj nje. Nekateri delujejo v okviru FZS, drugi pa ne. Pa jih naštejmo po abecednem vrstnem redu krajev, kjer delujejo ti krožki. Če smo katerega pozabili, ga bomo naslednjič z velikim veseljem dodali in predstavili.

Pa se sprehodimo po naši lepi deželi in si pogledjmo, kje vse delujejo šolski krožki, naštetih po abecednem redu krajev.

Bizeljsko: na OŠ Bizeljsko deluje filatelistični krožek, ki ga vodi mentor Ludvik Divjak.

Celje: tu delujeta dva krožka. Prvi je na OŠ Frana Kranjca na Polulah, mentorja Jana Draksler in Tone Petek. Na II. OŠ Celje pa za krožek skrbita Tone Petek in Igor Topole.

Krožkarji II. OŠ Celje pri delu.

Kamnik: tu je mentorica krožka Irena Fajon Zajec.

Kostanjevica na Krasi: občasni krožek, ki ga vodi mentor Drago Kuhar.

Koper: tudi tukaj delujeta krožka na dveh osnovnih šolah. Na OŠ Elvire Vatovec Prade in na OŠ Koper. Na obeh šolah sta mentorja Marko Krota in Mitja Pelicon.

Mentor Marko Krota s krožkarji na OŠ Elvire Vatovec Prade.

Ljubljana: v prestolnici deluje kar nekaj krožkov. Na OŠ Martina Krpana na Fužinah je mentor Roman Mrzljak.

Člani krožka na OŠ Martina Krpana v Ljubljani.

V Centru Janeza Levca Ljubljana, OŠ s posebnimi potrebami, je mentorica Ana Svetlič.

VGC, Večgeneracijski center v Ljubljani, kjer prirejajo občasne delavnice, tudi filatelistične. Mentorja filatelističnih delavnic sta Veselko Guštin in Igor Pirc.

Ljutomer: mentor je Boris Blagovič.

Laško: krožek deluje na OŠ Primoža Trubarja.

Maribor: Bojan Bračič, ki s filatelističnim materialom pomaga vsem mentorjem krožkov po Sloveniji.

Nova Gorica: OŠ Milojke Štrukelj, kjer je dolgoletni mentor Venceslav Troha.

Prebold: na OŠ Prebold uspešno deluje mentor Marjan Plavčak.

Preserje - Radomlje: mentorica krožka je Andrej Cerar.

Rogaška Slatina: mentor je Aljaž Čoh.

Šmarjeta: na OŠ Šmarjeta je mentorica krožka Ivanka Zagorc.

Primož Beričič s svojo enovitrinsko zbirko ZADETEK V MREŽI.

Škofja Loka: Filatelistični krožek so lansko jesen ponovno oživel na Osnovni šoli Škofja Loka-Mesto, letos pa je pet krožkarjev že razstavljalo od 7. do 14. 6. 2018 na društveni filatelistični razstavi s športno tematiko *ZDRAV DUH V ZDRAVEM TELESU*. Vsi mentorji (Srečko Beričič, Matjaž Metaj, Klemen Bedekovič in Janez Cerkvenik) delujejo na tej šoli, Cerkvenik in Beričič pa se ukvarjata še dodatno z mladimi filatelisti izven šole.

Vuzenica - Muta: mentor je Marko Markač.

Trst: na Tržaškem deluje več šolskih filatelističnih krožkov.

Na OŠ Alojza Gradnika na Colu pri Repentabru je mentor krožka Peter Suhadolc.

Na OŠ 1. maja 1945 v Zgoniku (peti razred) je mentor krožka Igor Tuta. Na isti šoli (tretji/četrti razred) je mentor krožka tudi Igor Tuta.

Na OŠ Škedenj pri Trstu je mentor krožka Dorče Okretič, pomaga mu Mauro Malusa.

V ponedeljek, 14. maja 2018, so na tržaški glavni pošti odprli razstavo zbirk in slik na filatelistično tematiko učencev in učenek nekaterih slovenskih osnovnih šol na Tržaškem, ki so v letošnjem šolskem letu obiskovali tečaj filatelije.

Krožek deluje občasno tudi na osnovnih šolah Scuola elementare San Giusto, Čarbola-Chiarbola, in Scuola elementare Loreti, Žavlje/Aquilinia, na obeh je mentor Claudio Bacco.

Žalec: krožek deluje na 1. OŠ Žalec, mentor je Veni Ferant.

Moramo reči, da imamo srečo, ker nam predvsem člani FD Ljubljana prinašajo veliko materiala kot darovalci. Spisek darovalcev si lahko pogledate na naši spletni strani: www.fzs.si ! V zadnjih morda 2 letih smo razdelili med krožki:

- skoraj 100 albumov;
- nekaj kilogramov znamk: posameznih, na odrezkih, tudi nežigosanih;
- PO, OPD, potovane kuverte. Če bi jih zložili na kup, bi bil ta visok okoli 5 metrov!

Material krožkom v glavnem pošiljamo po pošti, nekateri pridejo ponj osebno. Kako pride do naključnih donacij? Na spletni naslov Zveze ali društva dobimo kar veliko elektronske pošte s prošnjo ocenitve ali prodaje. S temi (nekdanjimi) zbiratelji se skušamo dobiti osebno, kajti po elektronski pošti ali telefonu zbirke ne moremo oceniti. Običajno prinesejo začetniške, lahko jim rečemo »otroške« zbirke: v albumu (ali škatli, ali kuvertah) so znamke z »vseh vetrov«, nizkih nominal, pobrane ali kar odstrižene z ovojnica, razglednic ali dopisnic! Škoda! Za cele ovojnice ali dopisnice bi morda lahko dobili primerno odškodnino! Tako pa taka masa kake posebne cene nima. Na Collecti (ali drugih podobnih sejemih) so take zbirke z abumi vred prodajali od 5 do 30 eur. Povemo jim tudi, da tovrstni material ni primeren za prodajo na avkciji. Lahko pa obišejo kak boljši sejem in komu ponudijo v odkup! Svetujemo jim,

naj zbirko podarijo nekemu, ki je zbiratelj. S tem mu bodo naredili veliko veselje! Ali pa zbirko podarijo FZS. In največkrat se zgodi prav to, ko izvedo za vrednost. Obljubimo jim, da jih zanesljivo uvrstimo na listo donatorjev FZS in da bo material res prišel v prave roke! So pa tudi taki, ki ljubosumno (da ne rečem užaljeno) odnesejo svojo zbirko, češ: Kaj pa vi veste, kolikšna vrednost se skriva notri, morda pa je vmes le kaka ZELO dragocena znamka?! Drug problem je kvaliteta znamk: običajno je zelo slaba. Posebno pri nežigosanih se večkrat zgodi, da so znamke zlepljene s podlago! Kaj se nem je zgodilo kak mesec nazaj? Gospod je prinesel nekaj albumov res slabe kvalitete. Veliko znamk je bilo zlepljenih. Bile pa so nekatere na »otip« nekam debele?! Ko smo jih vzeli v roke, smo opazili, da je šlo za četvorček, kjer je bila ena znamka odtrgana, ostale tri pa prepognjene ena čez drugo!

Na splošno najlažje ocenimo celotno zbirko neke države ali tematike (železnice, metulji, vrtnice ipd.)! Za vse države imamo namreč kataloge, pa za nekatere tematike tudi. A takih zbirk je zelo malo, pa tudi donatorji bi to raje vseeno prodali. V takem primeru se dogovorimo za ceno in skušamo to oddati ali v društvu ali na kakem srečanju ali pa člane obvestimo po e-pošti.

Mimogrede skušamo nekdanje zbiralce le spreobrniti in jih navdušiti za nadaljevanje zbiranja. Svejetojemo jim, če bodo zbirali državo (npr. Slovenijo), da jo zbirajo nežigosano in/ali žigosano in seveda v album poleg znamk shranijo tudi kako **navadno** potovano ovojnico ali dopisnico s tistimi znamkami. Idealna zbirka bi bila znamke in znamke na kuvertah ali dopisnicah. Pa tu ne mislimo OPD-jev, saj

tak material med filatelisti ni cenjen. Svetujemo jim tudi, naj se izogibajo filatelistično narejenim objektom. Naj raje zbirajo prave, zares potovane poštno pošiljke (če je kdo v družini dobil kako lepo pismo s čestitko, ali morda vrednostno ali priporočeno pošiljko). Res je, tovrstne pošte je čedalje manj. Največkrat so kuverte potiskane s »plačano na pošti« ali pa z nalepko. Svetujemo jim, da če poznajo koga v kaki ustanovi, ki sprejema pošto, naj jim kuverte prihrani. Jih je kar veliko, ki večinoma znamke izrežejo ali pa vse skupaj vržejo v smeti!

Poleg zalaganja krožkov z raznovrstnim materialom se včasih potrudimo tudi za kako delavnico. To naj bo tudi nasvet drugim, kako lahko naredijo filateljo zanimivo. Delavnica načelno traja 1 do 2 uri, vsebina pa je lahko naslednja:

- Izdelava albuma za znamke (papir, celofan, lepilo, olfa-nož);
- Izdelava osebne znamke (list A4 z okvirjem osebne znamke, barvice).
- Priprava znamk iz odrezkov ali pisem za vstavljanje v vodo (šop poslanih kuvert – takih, ki so umazane, strgane ali neprimerne za hrambo).
- Napiši pismo (barvice, znamke, kuverte, list A4).
- Zbiranje znamk, kuvert, dopisnic, razglednic, telegramov, kolekov, ...
- Vrednotenje zbirk (katalogi).
- Napiši starinsko pismo, zapečati ga s pečatnim voskom.
- Učni pregled pole znamk: vrsta lepila, zobčanja, tiska, papirja, iskanje napak, ...

Slikopis: Poleti bomo šli na ...

- Slikopis: nekatere besede nadomestimo z znamkami, vsa zgodba je na 1 listu!

Ko pridejo otroci na obisk ...

- Nariši svojo osebno znamko (zelen, rdeč ali moder okvir).

Tu nismo omenjali delavnic, kjer krožkarje učimo, kako narediti »razstavno zbirko«, ampak samo kaj in kako zbirati ter pri tem uživati in se zabavati!

Ko pridejo k nam (Guštinovim) na obisk otroci, jih skušamo že od malih nog navdušiti za »poslikane papirčke«. Poleg krožkarjev znamke darujemo tudi drugim otrokom, ki niso v krožkih, a vemo, da so »strastni« zbiralci. Kako so veseli, ko kaj dobijo!

Kaj bo s filatelijo? Od nas članov FZS je odvisno, kako bomo svoje znanje in izkušnje predali mladi generaciji in kako jih bomo za zbiranje navdušili. Smo in bodimo optimisti!

veselko.gustin@gmail.com

Iz Šempetra v Savinjski dolini nam je Darko Kranjc poslal zanimivi fotografiji velikega paketa, oblepljenega s poštnimi znamkami. Paket je prispel iz Kitajske. Na njem je bilo nalepljenih več kot 500 poštnih znamk. Samo na eni stranici paketa je bilo 160 znamk. Pa naj še kdo reče, da znamke izumirajo.

veni.ferant@gmail.com

Igor Pirc

Novosti in nove pridobitve knjižnice dr. Antona Lavriča - pomlad-poletje 2018

Avtorji	Naslov knjige	Leto izdaje	Jezik
Piani Alessandro	1867–1884. La VI emissione d'Austria nel Litorale austriaco (Küstenland)	2017	italijanski
FD Ljubljana	Filatelistični vestnik št. 7/2018	2018	slovenski
Velikanje	Slovenika, Katalog poštних znamk, celin in doplačilnih znamk 2018	2018	slovenski
Bertolini Giovanni	Bibliographia Tematica Italiana	2001	italijanski
C.I.F.	Catalogo Unificato Europa - Andora, Avstrija, Belgija, Ciper, Danska&Ferski otoki, Finska, Åland 2009	2009	italijanski
Deros	Katalog der Formularstempel 1830-1900		nemški
Ramakushra D.B.	Indian Stamps Featuring Personages from Abroad	2013	angleški
Z PTT Slovenije	PTT do leta 1985	1988	slovenski
Pegan Efreml Marcel	Prispevki k zgodovini numizmatike v Sloveniji	2017	slovenski
Ioan Edoardo	...e quella bandiera é rossa (Gonars)	2017	italijanski
Pirc Franc	Poštni krajevni leksikon za Dravsko banovino	1938	slovenski
Museum für Kommunikation	EXTREM - 175 Jahre der Schweizer Briefmarken / 175 ans des timbres-poste suisses	2018	nemški in francoski

Knjižnica Filatelistične zveze Slovenije deluje v prostorih Filatelistične zveze Slovenije na Čopovi 11, v 3. nadstropju dvoriščne zgradbe Pošte Ljubljana 1101.

Knjižnica je namenjena vsem članom društev, ki so vključeni v Filatelistično zvezo Slovenije. Izkažejo se lahko ali s člansko izkaznico matičnega društva ali pa zanje posreduje predsednik filatelističnega društva. Nekatere knjige so zaradi svoje redkosti in pomembnosti na razpolago samo v prostorih knjižnice.

Jedro knjižnega fonda tvorijo donacije. Podrobnejši seznam vsega razpoložljivega knjižnega fonda pa najdete na spletni strani FZS (<http://www.fzs.si/knjiznica.html>).

FZS se posebej priporoča za priročnike, kataloge ali druge specializirane članke, ki so koristen pripomoček zbiralcem in raziskovalcem, še posebej tradicionalne filatelije in poštne zgodovine, seveda pa tudi za vsa druga področja. Glede na majhno pogostost izposoje si je knjige mogoče izposoditi po predhodnem dogovoru s knjižničarjem (Igor Pirc, e-naslov: igor711@gmail.com ali na GSM: 041 683 470).

**Oktobra pa izide težko pričakovani ZBORNIK
ob 100-letnici Verigarjev, ki seveda ne sme
manjkati na vaši knjižni polici!**

Prodaja znamk tudi na spletu

Vabimo vas k spletnemu nakupu slovenskih poštних znamk in filatelističnih izdelkov.

Obiščite Deželo znamk na www.dezelaznamk.si.